

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
*za gradbeništvo
in geodezijo*

*Janova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si*

Visokošolski program Geodezija,
Smer za prostorsko informatiko

Kandidatka:

Mojca Sluga

Predlog ureditve naselja Mojstrana z vidika razvoja turizma

Diplomska naloga št.: 256

Mentor:

doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek

Ljubljana, 27. 3. 2008

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana **MOJCA SLUGA** izjavljam, da sem avtorica diplomske naloge z naslovom:
»PREDLOG UREDITVE NASELJA MOJSTRANA VIDIKA RAZVOJA TURIZMA«.

Ljubljana, 17.3.2008

BIBLIOGRAPHIC – DOCUMENTALISTIC INFORMATION

UDC: 338.48:711.4(043.2)

Author: Mojca Sluga

Supervisor: Alma Zavodnik Lamovšek, Sen. lect. Ph.D.

Title: A Proposal of Regulation of Mojstrana from the Point of View of Tourism
Development

Notes: 93 p., 14 tab., 32 fig., 9 map

Key words: spatial planning, rural development, tourism, recreation

Abstract

The purpose of my diploma paper is to show opportunities, weakness, threaten and strenghty for a spatial development of Mojstrana with the help of theoretical and practical knowledge. On the basis of findings the potentials for a quality spatial development with emphasis on tourism development are pointed out by giving consideration mostly to the criteria of sustainable spatial development. The aim of the diploma paper is to propose a regulation of Mojstrana as well as to devise a plan of connected tourist and recreation offer in a more widely discussed area.

The first part of the diploma paper deals with a theoretical approach to regulation of the countryside, planning of tourism and recreation. The central part discusses tourism in the Municipality of Kranjska Gora, which is compared to selected examples of Alpine tourism from other countries. The area of regulation is presented in a narrower and wider sense and a detailed analysis of the existent state of Mojstrana is made.

In the last part, SWOT analysis is made as a starting point for a spatial development of Mojstrana. On the basis of findings the goals are presented as well as a proposal of regulation of Mojstrana with the guidelines of development of tourist and recreation activities.

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK:	338.48:711.4(043.2)
Avtor:	Mojca Sluga
Mentor:	viš. pred. dr. Alma Zavodnik Lamovšek
Naslov:	Predlog ureditve naselja Mojstrana z vidika razvoja turizma
Obseg in oprema:	93 str., 14 pregl., 32 sl., 9 kart
Ključne besede:	prostorsko planiranje, podeželje, turizem, rekreacija

Izveček

Namen naloge je, s pomočjo pridobljenih teoretičnih in praktičnih znanj prikazati prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti za prostorski razvoj naselja Mojstrana. Na podlagi ugotovitev so izpostavljeni potenciali za čim kakovostnejši prostorski razvoj s poudarkom na razvoju turizma. Ob tem so upoštevana predvsem merila trajnostnega prostorskega razvoja. Namen naloge je bil podati predlog ureditve naselja Mojstrana ter izdelati zasnovo povezane turistične in rekreacijske ponudbe na širšem obravnavanem območju.

V prvem delu naloge je opisan teoretični pristop k urejanju podeželskega prostora in načrtovanju turizma in rekreacije v prostoru. V nadaljevanju je nato predstavljen turizem v občini Kranjska Gora, ki smo ga primerjali z izbranimi primeri Alpskega turizma iz drugih držav. Območje urejanja je predstavljeno v ožjem in širšem prostoru, nato pa je narejena podrobnejša analiza obstoječega stanja na območju naselja Mojstrana.

V zadnjem delu naloge je kot izhodišče za prostorski razvoj naselja narejena SWOT analiza. Na podlagi ugotovitev so bili izdelani cilji in predlog ureditve naselja Mojstrana s smernicami razvoja turističnih in rekreacijskih dejavnosti.

ZAHVALA

Za pomoč pri izdelavi diplomske naloge se zahvaljujem mentorici **viš. pred. dr. Almi Zavodnik Lamovšek** za strokovno pomoč in usmerjanje pri izdelavi naloge.

Zahvaljujem se **Karmen Sluga** za lektoriranje diplomske naloge.

Zahvaljujem se sodelavcem podjetja **Geosfera** za pomoč pri izdelavi kart, še posebej direktorju Gregorju Škufci.

Zahvaljujem se tudi svojim staršema, ki sta mi omogočila študij in mi v času študija stala ob strani.

Zahvaljujem se vsem, ki so mi kakorkoli pomagali pri izdelavi diplomske naloge.

Hvala vsem!

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Nastanitvene kapacitete po vrstah nastanitve in krajih	33
Preglednica 2: Gostinske kapacitete po krajih	33
Preglednica 3: Seznam športnih tematskih poti in infrastrukture na turističnem območju Kranjske Gore	34
Preglednica 4: Število domačih in tujih gostov, povprečna doba bivanja po mesecih za leto 2003 na turističnem območju Kranjske Gore	36
Preglednica 5: Prednosti in slabosti občine Kranjska Gora, ki vplivajo na turizem	38
Preglednica 6: Primerjava tujih turističnih območij	42
Preglednica 7: Prebivalstvo in gospodinjstva	47
Preglednica 8: Starostne skupine prebivalstva	47
Preglednica 9: Izobrazbena struktura prebivalstva	47
Preglednica 10: Aktivnost prebivalstva	48
Preglednica 11: Struktura registriranih podjetij, obrtnikov in samostojnih podjetnikov	49
Preglednica 12: Prednosti in slabosti obravnavanega območja	75
Preglednica 13: Priložnosti in nevarnosti obravnavanega območja	76
Preglednica 14: Primerjava turistične ponudbe v Kranjski Gori in Mojstrani	78

KAZALO SLIK

Slika 1: Alpsko smučanje	14
Slika 2: Ledno plezanje	14
Slika 3: Rafting	15
Slika 4: Rally	16
Slika 5: Golf igrišče v Kitzbuehel-u	43
Slika 6: Golf igrišče v Kranjski Gori	43
Slika 7: Golf igrišče v Chamonix-u	43
Slika 8: Poti za nordijsko hojo v Kitzbuehel-u	43
Slika 9: Pohodne poti v Val – Gardeni	43
Slika 10: Pohodne poti v Kranjski Gori	44
Slika 11: Lega Mojstrane	45
Slika 12: Dolina Vrata	60
Slika 13: Slap Peričnik	60
Slika 14: Slap Peričnik pozimi	60
Slika 15: Triglavska severna stena	67
Slika 16: Triglav	67
Slika 17: Dolina Kot	67
Slika 18: Dolina Krma	68
Slika 19: Reka Radovna	68
Slika 20: Lipa pred Gogalovo domačijo	68
Slika 21: Julijske Alpe	69
Slika 22: Območje Triglavskega narodnega parka	70

Slika 23: Karavanke	70
Slika 24: Sava Dolinka	71
Slika 25: Cerkev sv. Klementa v Mojstrani	71
Slika 26: Triglavska muzejska zbirka	72
Slika 27: Šmercova hiša	72
Slika 28: Ambrožičeva hiša	73
Slika 29: Španova hiša	73
Slika 30: Spomenik v Vratih	74
Slika 31: Žaga v Radovni	74
Slika 32: Mlin v Radovni	74

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	Namen in cilj naloge	2
1.2	Metoda dela	2
1.3	Struktura naloge	3
1.4	Pojasnitev nekaterih osnovnih pojmov	4
2	PROSTORSKO PLANIRANJE PODEŽELSKIH NASELIJ V POVEZAVI Z RAZVOJEM TURIZMA IN REKREACIJE	7
2.1	Prestrukturiranje podeželskih naselij	7
	<i>Tipi podeželskih naselij</i>	9
2.2	Cilji prestrukturiranja podeželskih naselij	10
2.3	Rekreacija	11
	<i>Oblike športne rekreacije na prostem</i>	14
	<i>Cilji urejenja prostora za rekreacijo na prostem</i>	16
2.4	Turizem	18
	<i>Merila raznovrstnosti turizma</i>	18
	<i>Primernost prostora za turizem</i>	19
2.5	Turistične regije	20
	<i>Turistični razvoj v Slovenskih Alpah</i>	21
	<i>Turistično območje Julijskih Alp</i>	24
	<i>Negativni učinki Alpskega turizma</i>	25

2.6	Zimski turizem v Sloveniji	27
	<i>Vpliv podnebja na zimski turizem</i>	28
	<i>Sposobnost prilagajanja zimskega turizma</i>	29
3	PREDLOG UREDITVE NASELJA MOJSTRANA Z VIDIKA RAZVOJA TURIZMA IN REKREACIJE	31
3.1	Turizem v občini Kranjska Gora	31
	<i>Analiza turistične ponudbe</i>	31
	<i>Turistično povpraševanje</i>	36
	<i>Prednosti in slabosti občine Kranjska Gora, ki vplivajo na turizem</i>	38
	<i>Vizija razvoja turizma</i>	40
	<i>Primerjava razvoja turizma v Kranjski Gori z izbranimi primeri iz drugih Alpskih držav</i>	41
3.2	Analiza obstoječega stanja za naselje Mojstrana	44
	<i>Lega</i>	44
	<i>Kratka zgodovina</i>	45
	<i>Relief</i>	46
	<i>Klimatske značilnosti</i>	46
	<i>Demografske značilnosti naselja Mojstrana</i>	47
	<i>Struktura gospodarskih dejavnosti, registriranih na območju naselja</i>	48
	<i>Namenska raba prostora</i>	51
	<i>Prometna analiza</i>	51
	<i>Morfološka analiza</i>	52
	<i>Analiza namembnosti objektov</i>	59

	<i>Vizualna analiza</i>	59
	<i>Naravne vrednote</i>	60
	<i>Kulturna dediščina</i>	71
3.3	SWOT analiza in izhodišča za razvoj obravnavanega območja	75
3.4	Cilji urejanja s konceptom razvoja naselja Mojstrana	77
3.5	Zasnova namenske rabe za naselje Mojstrana	78
	<i>Razmestitev dejavnosti – gostinstvo in turizem</i>	83
	<i>Prometna ureditev</i>	84
	<i>Ureditev zelenih površin – površine za rekreacijo</i>	85
4	ZAKLJUČEK	89

VIRI

1 UVOD

Namen prostorskega načrtovanja podeželskega prostora je ustvariti funkcionalno, gospodarno in estetsko okolje, v katerem bodo imeli prebivalci boljše pogoje za bivanje in delo, obiskovalci pa več možnosti za dejavno preživljanje prostega časa v neokrnjeni naravi s podporo turistične infrastrukture. S prostorskim planiranjem načrtujemo posege v prostor, zato je pomembno, da se naloge lotimo premišljeno in dolgoročno.

Pri razvoju podeželskega prostora je treba veliko pozornosti nameniti tudi varovanju okolja, naravnih in kulturnih danosti, saj je le tako lahko mogoče zagotoviti prijazno in urejeno okolje, kjer se bodo turisti dobro počutili in se radi vračali vanj. Rekreacija ima vedno večjo vlogo pri organizaciji turizma na podeželju, saj ljudje radi preživljajo prosti čas dejavno in čim bolj doživeto. Na območju naselja Mojstrana in okolici je veliko naravnih potencialov za izvajanje športnih dejavnosti kot so pohodništvo, alpinizem, gorsko kolesarjenje, plezanje idr. Pri uvrščanju rekreacije v prostor se je treba zavedati, da pri množičnem izvajanju lahko nastanejo prostorske in okoljske težave. Spoštovati je treba dane omejitve v prostoru kot so odlok o zavarovanju redkih ali ogroženih rastlinskih vrst, Triglavski narodni park (v nadaljevanju TNP), Natura 2000, varstvo naravnih vrednot in kulturne dediščine, varstvo najboljših kmetijskih zemljišč, še posebej, če se nahajajo v neposredni bližini naselja, ki ga urejamo z namenom izkoristiti njegove potenciale za razvoj turizma, kot je to v obravnavanem primeru ureditve naselja Mojstrana.

Razvoj turizma na območju naselja Mojstrana bi bil priložnost za domačine, da bi pridobili nova delovna mesta, saj v naselju ni nobene obrti kaj šele industrije. Včasih so se ukvarjali s predelavo jekla, vendar so tovarno zaprli. S kmetijstvom se pravitako ne morejo množično ukvarjati in preživljati, ker naselje leži ob vznožju gora in ima slabe naravne pogoje za intenzivno kmetijsko pridelavo. Turizem bi naselju omogočal kakovostnejši razvoj, s tem pa tudi večjo prepoznavnost v širšem prostoru. V bližini je tudi turistični center občine Kranjska Gora s katero lahko sodeluje, saj ju povezujejo Alpe. S tem bi bila v občini zagotovljena boljša turistična ponudba, v Mojstrani pa dejavnost, ki bi nudila nova delovna mesta za domačine.

1.1 Namen in cilj naloge

Namen naloge je, s pomočjo analize naselja Mojstrana predstaviti prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti za razvoj naselja ter oblikovati izhodišča in prostorske cilje njegovega nadaljnega razvoja z vidika rekreacije in turizma.

Cilj naloge je:

- proučiti sedanje stanje naselja (raba tal, morfološka analiza, prometna analiza, namembnost objektov, vizualna analiza),
- izdelati SWOT analizo ter na njeni podlagi oblikovati izhodišča in cilje nadaljnega razvoja obravnavanega območja,
- izdelati predlog ureditve naselja Mojstrana s poudarkom na razvoju rekreacije in turizma.

Rezultati so prikazani v pisni in grafični obliki. Predlog ureditve se nanaša na območje naselja Mojstrana, ki je zelo omejeno z naravnimi danostmi kot so gore, grebeni, ozke doline. V predlogu ureditve smo skušali opredeliti območja za turizem in rekreacijo, možnosti za širjenje naselja in umestitev nastanitvenih kapacitet za razvoj turistične dejavnosti.

1.2 Metoda dela

Diplomska naloga je sestavljena iz teoretičnega in aplikativnega dela. Za teoretični del je bilo potrebno zbrati in pregledati primerno slovensko in tujo literaturo. Pri aplikativnem delu pa je bilo treba raziskati stanje na terenu, pridobiti kartografske podlage in izdelati predlog ureditve.

Pri izdelavi naloge sta bili uporabljeni kartografski podlagi digitalni katastrski načrt in digitalni topografski načrt. Karte so izdelane s programoma AutoCAD 2007 in Autodesk Map 2004.

1.3 Struktura naloge

Naloga je sestavljena iz naslednjih vsebinskih sklopov:

- uvod,
- prenova in razvoj podeželskih naselij in prostorsko planiranje rekreacije in turizma na podeželju ter alpski turizem,
- turizem v občini Kranjska Gora ter analiza obstoječega stanja za naselje Mojstrana,
- predlog ureditve naselja Mojstrana,
- zaključek.

V uvodnem delu so opredeljeni namen in cilj naloge, metoda dela ter pojasnitev nekaterih pojmov.

V sklopu prenova in razvoj podeželskih naselij je razloženo na kaj moramo biti pozorni pri prostorskem planiranju podeželja, kakšni so cilji in nenazadnje tudi ekološki vidik prenove in razvoja podeželja. Prostorsko planiranje rekreacije in turizma na podeželju opisuje kakšne vrste rekreacije in turizma poznamo, cilje urejanja prostora za rekreacijo na prostem in primernost prostora za turizem. Alpski turizem predstavlja razvojne usmeritve Alpskih turističnih krajev, negativne učinke turizma na Alpsko okolje in vpliv podnebja na turizem v Alpah, saj je le-ta zelo odvisen od vremena v določenem letnem času.

V naslednji vsebinskem sklopu je predstavljen turizem v občini Kranjska Gora, turistična ponudba v občini, vizija razvoja in se primerja s podobnimi turističnimi območji v tujini.

V analizi obstoječega stanja za naselje Mojstrana so geografske značilnosti in lega naselja, kratka zgodovina naselja, turistična ponudba, demografske značilnosti naselja in struktura gospodarskih dejavnosti, predstavljene pa so tudi naravne vrednote in kulturna dediščina ter znamenitosti.

Vsebinski sklop predlog ureditve naselja Mojstrana predstavlja izhodišča za prostorski razvoj naselja, narejena je tudi SWOT analiza za obravnavano območje, opisane so smernice razvoja

turističnih in rekreacijskih dejavnosti, narejena je zasnova rekreacije in poskus razmestitve turističnih objektov.

Naloga se zaključi s končnimi razmišljanji o razvoju naselja Mojstrana z vidika rekreacije in turizma.

1.4 Opredelitev nekaterih osnovnih pojmov

Za lažje razumevanje naloge je treba pojasniti pojme, ki so v besedilu pogosto uporabljeni.

Prostorsko planiranje

Pod pojmom prostorsko planiranje razumemo urejanje prostora in razmestitev dejavnosti, ki so vezane na prostor (Prosen, 1993).

Podeželje

Podeželje je vsak del pokrajine, kjer prevladujejo vasi in podeželska mesta, njive, travniki, pašniki, gozdovi in vode. Kljub raznolikosti oblik je osnovna značilnost različnih skupin podeželskega prebivalstva v nasprotju z mestnim in njihovih tesnejših medsebojnih odnosih in v neposrednem odnosu do zemlje (Zupančič, 2007).

Turizem

Turizem ni popolnoma opredeljen pojem. Definicij, ki govorijo o turizmu, je ogromno, a nobena od njih ni popolna in ne ustreza vsem kriterijem – namenom.

Prve definicije so turizem označile enostransko, največkrat kot posebno obliko potovanja ali kot posebno obliko potrošnje (Jeršič, 1990).

Ena od definicij se tudi glasi:

»Turizem je splet odnosov in pojavov, povezanih z dejavnostjo oseb, ki potujejo in bivajo v krajih zunaj stalnega bivališča neprekinjeno do največ enega leta zaradi preživljanja prostega časa, poslovnih in drugih razlogov (Zupančič, 2007).

Rekreacija

Na splošno pomeni rekreacija obnavljanje psihičnih in fizičnih moči ljudi, i so ogrožene ali izrabljene zaradi enostranskih obremenitev. Gre torej za dejavnosti, s katerimi se ukvarjamo zaradi sprostitve in zdravja, pa naj bo z uravnovešenjem med delom in počitkom (posedanje, ležanje), s spremembo okolja, ki vpliva na duševno razpoloženje ter z dejavnostjo, s katero krepimo telesne moči (npr. s športom). Poleg tega lahko telesno in duševno moč obnavljamo tudi z dražilnimi vplivi nekaterih naravnih sredstev, na primer z vodo in podnebjem (Jeršič, 1999).

Rekreacija je širok pojem, ki vključuje šport, turizem, zabavo, razne konjičke itd. Rekreacija je duhovna ali fizična aktivnost v prostem času, ki jo ljudje gojijo ali v pretežno naravnem ali v modificiranem naravnem okolju (npr. v parkih) ali v povsem umetnem okolju (npr. na stadionih) (Pogačnik, 1992).

Prosti čas

Definicije pojma prosti čas temeljijo pretežno na vsebini in opredelitvi nasproti delovnemu času. Za uporabo v sklopu prostorskega proučevanja je priporočljiva ožja opredelitev pojma, ki obsega samo tisti prosti čas, ki ga namenjamo za »priljubljene« dejavnosti. To so po raznih raziskavah le aktivnosti rekreacijske in razvedrilne narave ter tiste, ki zadovoljujejo osebne interese posameznika in jih ta doživlja kot »prostočasne« (Jeršič, 1999).

2 PROSTORSKO PLANIRANJE PODEŽELSKIH NASELIJ V POVEZAVI Z RAZVOJEM TURIZMA IN REKREACIJE

Podeželska naselja imajo pri ohranjanju poselitvene strukture na podeželju pomembno vlogo, saj so najpomembnejši sestavni del v hierarhiji podeželskih poselitvenih vzorcev ter hkrati mobilizator ubranega razvoja. Ekonomski razvoj podeželskih območij bo v prihodnosti še bolj odvisen od neagrarnih dejavnosti. Velike strukturne spremembe v kmetijskem sektorju so že in bodo tudi v prihodnosti vplivale na sistem poselitve, na obliko in vsebino poselitvenih vzorcev ter na obliko stavbne tipologije. Preplet ruralne in urbane kulture v agrarnem prostoru bo zagotovil večjo ekonomsko stabilnost podeželja, hkrati pa ustvaril novo, bogatejšo kulturno okolje z zagotavljanjem racionalnejših in sonaravnih poselitvenih možnosti, z lokalnim zgoščevanjem v sicer razpršeni tradicionalni poselitvi ter z oblikovanjem novih poselitvenih otokov (Fikfak, Ažman Momirski, 1999).

Eden najpomembnejših učinkov prenove naselij je ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter izgleda krajine. Naselja in izgled krajine so poleg duhovne in materialne kulture bistveni del narodnostne identitete, ki je še ohranjena. Stare vasi in zgradbe v njih so se v daljšem časovnem obdobju zlile z okoljem in postale sestavni del kulturne krajine. Njihovo varovanje in ohranjanje predstavlja povezavo naravnega in kulturnega kompleksa (Drozg, 1989).

2.1 Prestrukturiranje podeželskih naselij

Prenova vasi obsega sanacijo in razvoj podeželskih naselij, njen namen pa je izboljšati življenjske razmere ljudi različnih poklicev in starosti, ki tam živijo. Prenovi podeželskih naselij se namenja v zadnjih letih tudi pri nas, posebno v strokovnih krogih, čedalje večja pozornost (Prosen, 1993).

Kmetijstvo je doživelo velike strukturne spremembe, ki se kažejo v samih vaških naseljih, ob tem pa smo doživljali tudi veliko deformacij, ne le v funkcionalnem pomenu, temveč tudi v oblikovnem. V urejanje kmetijskih zemljišč z agrarnimi operacijami je treba uvrstiti tudi ureditev in sanacijo vaških naselij. Lokacija objektov družinske kmetije je zelo pomembna sestavina

razvoja samega kmetijstva. Slabe lokacijske in s tem delovne razmere lahko močno ovirajo razvoj posamezne kmetije. Družinske kmetije potrebujejo ustrezne funkcionalne objekte in gospodarska dvorišča, primerna za sodobno kmetovanje. Ogniti se moramo konfliktom med kmetijsko proizvodnjo in stanovanjem. Sodobna kmetija zahteva za svoje racionalno gospodarjenje prostorsko in funkcionalno prilagojeno lokacijo, ki omogoča strukturno prilagoditev gospodarjenju in ustrezne razvojne možnosti. Sodobna kmetija potrebuje:

- dovolj veliko površino za dvorišče in objekt,
- primerno oddaljenost stanovanjskih hiš od kmetije (preprečitev emisijskega vpliva),
- neovirane transportne možnosti, predvsem za gospodarska dvorišča (Prosen, 1993).

Pri urejanju vaškega naselja poskrbimo za prometno povezavo z drugimi naselji, ki omogoča neoviran in hiter dostop do naselja in obdelovalnih površin. Smiselno načrtovane obvoznice zagotavljajo hiter obvoz, bistveno razbremenjujejo promet skozi naselje (vas) in tako omogočajo vsaj navidezno vaško idiliko, zmanjšujejo hrup idr. (Prosen, 1993).

V podeželskih naseljih živi vse več nekmetov, zato je nujno začeti prenavljati in urejati vas celostno in ne zgolj za kmetijstvo. Pomemben vzrok za to, da se je bivalna vloga okrepila, so med drugim tudi strukturne spremembe v kmetijstvu. Bivalni vlogi vasi je torej treba pri prenovi in načrtovanem razvoju nameniti primerno pozornost, obenem pa ne smemo zanemariti drugih vlog, ki jih ima danes vaško naselje (Prosen, 1993).

Pri prenovi in razvoju vasi se pospešuje načrtovanje za (Prosen, 1993):

- izboljšanje prometnih razmer v naselju,
- ukrepe za obrambo pred nevarnostmi visokih voda na območju vasi,
- ohranjanje in oblikovanje kmečke gradbene substance,
- prilagoditev bivalnih in delovnih razmer sodobnim zahtevam,
- graditev novih objektov,
- preureditev ali rekonstrukcijo kmetijskih in gozdarskih poslopij.

Tipi podeželskih naselij

Velikost podeželskih naselij v Sloveniji je zelo različna. V višjih legah šteje zaselek lahko le nekaj hiš. Meja hribovskih kmetij je 600 m nadmorske višine. Pri nas segajo kmetije do okoli 1000 m nadmorske višine, kar je višinska meja kulturnih rastlin; nad njo so travniki, pašniki, planšarije... Na Koroškem, Štajerskem in Dolenjskem podeželska naselja obsegajo okoli 40 do 50 hiš; v subpanonskem območju so večja (okoli 100 hiš), v Pomurju tudi nad 200 kmečkih gospodarstev. V okolici mest so se urbanizirane vasi močno povečale ali zlile z mestom ter tako dobile z večinskim nekmečkim prebivalstvom tudi urbani videz (Pogačnik, 1999).

Po **velikosti** razlikujemo sledeče tipe kmečkih naselij (Pogačnik, 1999):

- samotne kmetije (v goratih predelih),
- razložene vasi (kjer so kmetije ločene in je vas raztresena po hribovitem področju),
- zaselki (so majhne skupine hiš, največ 10),
- vasi z večjim številom zgoščenih hiš in z delno formirano notranjo naselbinsko organizacijo (npr. vaškim središčem),
- subcentralne vasi, ki prebivalstvo in okolico že oskrbujejo z nekaterimi osnovnimi oskrbnimi funkcijami (trgovina osnovne oskrbe, gostilna, podružnična šola, gasilski dom, cerkev ipd.),
- centralne vasi, ki širši agrarni prostor oskrbujejo z osnovnimi funkcijami (osnovna šola, cerkev, sedež vaške skupnosti, manjša dvorana v združenem domu, trgovina, nekatere obrtne dejavnosti, gostišče, športno igrišče, izpostava pošte ipd.).

Po **morfologiji** razlikujemo naslednje tipe vasi (Pogačnik, 1999):

- gručasta vas (se prilagaja terenskim oblikam, zato pri njej ne zasledimo reda ali koncepta; ta oblika je v goratem svetu v Sloveniji najbolj razširjena),
- dolge vasi (z domovi v vrsti: eno ali dvostranske, take so obcestne vasi, vasi ob potoku, vasi na ježi, barjanske vasi in kolonizacijske vasi),
- središčne vasi (za katere je značilna razporeditev okoli skupnega osrednjega prostora: mlake, vaške lipe, kapelice, cerkve),

- vasi sredozemskega tipa (zaradi svoje zgoščene, strnjene zazidave pogosto dajejo vtis mest).

2.2 Cilji prestrukturiranja podeželskih naselij

Razvojne cilje izdelamo glede na specifičnost in problematiko posameznih vasi na podlagi analize, za vsak kraj posebej. Če hočemo izboljšati posamezne dejavnosti, ki sestavljajo temeljne funkcije naselja, moramo določiti splošne razvojne cilje. Ti naj bi izboljšali posamezne življenjske in gospodarske razmere, zajemajo pa (Prosen, 1993):

Bivanje :

- površine za novogradnjo omogočiti zlasti domačemu, kmečkemu prebivalstvu,
- določiti nova stavbna zemljišča na manj kvalitetnih kmetijskih zemljiščih in pri tem ne prizadeti značilne vaške silhuete,
- izboljšati stanovanjske razmere (prezračevanje, osvetlitev),
- stabilizirati število prebivalcev,
- zmanjšati imisijske vplive na stanovanja.

Kmetijstvo:

- povečati ali zaokrožiti kmetijske funkcionalne površine tako, da bo stavbno zemljišče obsegalo vsaj 2000 m², upoštevati tehnološko smotrni raspored objektov modernizirane družinske kmetije,
- preseliti ogrožene kmetije (znotraj mest, kjer jim je odvzeto zemljišče),
- izboljšati izrabo kmetijskih gospodarskih poslopij,
- izboljšati kmečka dvorišča,
- pospeševati biološko čisto kmetijstvo in zmanjšati uporabo umetnih gnojil ter kemičnih zaščitnih sredstev,
- zmanjševati in zaježiti emisije iz kmetijstva.

Obrt:

- rezervirati lokacije za obrtno dejavnost oziroma drobno gospodarstvo,

- ustaliti ali zvečati število delovnih mest v obrti,
- izboljšati izrabo objektov in lokalov, namenjenih obrti,
- izboljšati parcele, namenjene za obrt,
- zmanjšati in zaježiti emisije, ki jih povzroča obrt.

Promet:

- izboljšati in graditi nove ceste,
- prometno razbremeniti središče vasi (obvozi),
- urediti poti za kmetijsko mehanizacijo (obvozne traktorske poti),
- izboljšati peš poti in naprave za mirujoči promet,
- zaježiti in preprečevati prometne emisije.

Infrastrukturo:

- izboljšati komunalno oskrbo in odvoz odpadkov,
- graditev vodovodnih naprav.

Podobo naselja in krajine:

- izboljšati vaško podobo,
- odpravljati primanjkljaj prostih površin,
- ozeleniti naselje,
- izboljšati varstvo spomenikov in narave.

Prosti čas in razvedrilo:

- namestiti naprave za komunikacije in zveze,
- namestiti in razširiti naprave za razvedrilo,
- ločitev različnih rab za razvedrilo.

2.3 Rekreacija

Turisti vse bolj in v vedno večji meri odkrivajo podeželje kot prostor za oddih in rekreacijo. Oba procesa sta prispevala k razvoju različnih oblik turizma. Zaradi raznolikosti podeželja je veliko

možnosti za oddih in rekreacijo, na primer: sprehodi v naravo, tek, ribolov in podobno. Turizem je skupaj z rekreacijskimi dejavnostmi, ki sestavljajo del turistične ponudbe podeželja, dodal podeželskem prostoru, kmetijam in kmetstvu še novo funkcijo. Ta več ne zagotavlja samo hrane za potrebe prebivalstva, pač pa vse bolj služi tudi kot vir za turizem in rekreacijo (Šolar, 2000).

Planiranje rekreacije in turizma v podeželski prostor prinaša spremembo videza pokrajine. Planirati je potrebno po tehtnem premisleku planerskih strokovnjakov z ostalimi strokovnimi sodelavci. Turizem lahko vidimo kot novo priložnost za izboljšanje ekonomskega stanja podeželja. Z razvojem turizma in rekreacije se pridobijo tudi nova delavna mesta za tamkaj živeče prebivalce (Pogačnik, 1992).

Vsaka od oblik turizma in rekreacije ne sodi v vsak podeželski prostor, temveč je potrebno k planiranju pristopiti odgovorno in celovito. Potrebno je natančno preučiti, kakšna oblika turizma in rekreacije sodi na točno določeno območje podeželja (Pogačnik, 1992).

Rekreacija je širok pojem, ki vključuje šport, turizem, zabavo, razne konjičke itd. Na splošno pomeni obnavljanje psihičnih in fizičnih moči ljudi, ki so ogrožene ali izrabljene zaradi enostranskih obremenitev. Gre torej za aktivnosti, s katerimi se ukvarjamo zaradi sprostitve in zdravja, pa naj bo z uravnovešanjem med delom in počitkom, s spremembo okolja, ki vpliva na duševno razpoloženje ter z dejavnostjo, s katero krepimo telesne moči (na primer s športom) (Jeršič, 1999).

Za prostorsko planiranje je pomembna tista oblika rekreacije, kjer potrebujemo večji prostor, torej rekreacija na prostem (Pogačnik, 1992).

Rekreacijo se deli po raznih kriterijih. Poleg rekreacije duha ali telesa (ali obojega hkrati) ločimo aktivne in pasivne oblike rekreacije, množično in posamično, letno, zimsko, stalno, sezonsko, občasno rekreacijo. Pogoste so delitve glede na naravno okolje, kjer se odvija (npr. vodna in obvodna rekreacija, v gorah...). Lahko jo delimo tudi glede na poglobitveno aktivnost (rekreacija s hojo na primer vključuje alpinizem, izletništvo, hitro hojo kot atletske disciplino itd.) (Pogačnik, 1992).

Na osnovi predhodnih ugotovitev je prostorsko planiranje rekreacije usmerjeno v (Jeršič, 1999):

- varovanje oziroma ohranjanje naravnega in kulturnega rekreacijskega potenciala,
- oblikovanje namenske rabe, v kateri so upoštevane tudi prostorske potrebe rekreacije,
- preprečevanje nezaželenih učinkov rekreacije na pokrajino in okolje.

Pri prostorskem planiranju rekreacije moramo ovrednotiti rekreacijsko primernost (potencial) prostora po vrsti kriterijev. Ti zlasti upoštevajo naravne pogoje, kot so: čisto okolje, mir, ugodna klima oziroma mikroklima; razgibanost, pestrost, dramatičnost reliefnih oblik (griči, grebeni, gorski vrhovi, stene, skalovje, velike višine, razgledi...); ohranjenost, bogastvo, pestrost, izjemnost ali redkost flore in favne (pragozdovi, visokogorski svet, močvirja, obrežja...), izjemni naravni pojavi (slapovi, kraške jame, brezna...), visoko vredno sožitje tradicionalnih človekovih dejavnosti v prostoru (ohranjena kulturna krajina, cerkvice, stare kmetije, vasi, mlini, planšarije, zidanice, gradovi ...). Iz teh in številnih drugih elementov izhajajo potencialne rekreacijske funkcije prostora, kot so športna, učno – vzgojna, turistična, estetsko – emocionalna itd. (Pogačnik, 1992).

Pri vrednotenju primernosti naravnih pogojev in pri opremljanju prostora za rekreacijo se poslužujemo vrste kriterijev, normativov ter standardov, kot so: število izletnikov (sprehajalcev, alpinistov) na km², število ljudi na piknik območjih/ha, šotorov ali prikolic v avtokampih/ha, kapacitete smučišč – smučarjev/ha, kapacitete žičnic/uro, delež aktivnih smučarjev glede na vse obiskovalce smučišča, kapacitete drsališč – drsalcev/ha in podobno (Pogačnik, 1992).

Za potrebe rekreacije na prostem je treba prostor opremiti oziroma prilagoditi do tiste mere, da omogoča določeno rekreacijsko dejavnost. Najbolj pogosti ustvarjeni pogoji za rekreacijske aktivnosti so: pešpoti, gorske pešpoti, plezalne poti, učne poti; bivaki, zavetišča, kočje, moteli, hoteli, restavracije, turistični informacijski centri, prodajalne ali izposojevalnice športne opreme; prostori za piknik, taborjenje, avtokampi; kolesarske steze, jahalne steze, dostopne ceste, gorske ceste, parkirišča, bencinske črpalke, gorske železnice, turistične in tovarne oskrbovalne žičnice, športna letališča; kopališča, urejene plaže, marine, pristanišča. Pomembne so označbe poti in lokacij, informacijski panoji, mreža obveščevalnih, reševalnih in oskrbovalnih točk (Pogačnik, 1992).

Oblike športne rekreacije na prostem

V alpskem svetu ima posebno mesto **zimsko rekreacija**. Velik del rekreacijskih dejavnosti se lahko odvija tudi pozimi. Specifične oblike rekreacije pa so: sankanje, drsanje, hokej, ledno plezanje, hoja in teki na smučeh, alpske oblike smučanja, nordijske oblike smučanja, turno smučanje, vožnje z vprežnimi ali motornimi sanmi itd. Primernost prostora za zimsko rekreacijo je odvisna zlasti od klimatskih in reliefnih razmer: trajanje, zanesljivost in debelina snežne odeje, trajanje ledu in njegova debelina, število sončnih dni oziroma ur pozimi. Reliefne oblike morajo biti primerne (pri alpskem smučanju ustrezne dolžine, širine, nagib in orientacija smučišč, mikrorelief – prelomnice, grbine, iztek; pri tekih rahlo valovit svet, za sankanje lahko zudi ustrezne gozdne poti). Pomembni ustvarjeni pogoji, specifični za zimske oblike rekreacije so: urejene tekaške, sankaske in smučarske proge, drsališča, žičnice (gondolske, kabinske, sedežnice, vlečnice), gorske železnice, smučarski avtobusi, servisi in izposojevalnice zimskošportne opreme: pogoji in naprave za umetni sneg (razpoložljiva voda iz vodnega toka ali akumulacije; napeljava elektrike in vode, snežni topovi) (Pogačnik, 1992).

Slika 1: Alpsko smučanje
Vir: www.revijasport.com/zimski_sporti

Slika 2: Ledno plezanje
Foto: Miha Gerbec, 2005

Poleti so zlasti pogoste razne oblike **vodne in obvodne rekreacije** na morju, jezerih, rekah, potokih, pa tudi ob ribnikih, rečnih rokavih ali zajezitvah. Za kopanje morajo biti izpolnjeni najbolj zahtevni pogoji: čista voda, primerna temperatura, globina, majhna nihanja vodostanja in šibak pretok, primernost brežin za kopanje, veliko sončnih dni, mir in čist zrak. Posebno atraktivne za kopanje in zdravljenje so termalne, mineralne in druge zdravilne vode (Pogačnik, 1992).

Tudi ribolov, čolnarjenje, spusti s kanuji ali splavi, deskanje, jadranje, sončenje in sprehodi ob bregovih in obalah so odvisni od ugodnih naravnih pogojev, kot so: čistost vode, zraka, tal,

Slika 3: Rafting
Vir: www.top.si

pretok, globina in velikost vodne površine; dostopnost, poraščenost in atraktivnost brežin; posebno vabljive so so naravne peščene ali kamnite plaže, lagune, zalivi, tolmeni, brzice, slapovi, kanjoni, razčlenjenost obal, bližina otokov; kvaliteta, izjemnost ali redkost vodne ter obvodne flore in favne; ugodne klimatske in mikroklimatske razmere (npr. prisojne obale, zavetne lege) (Pogačnik, 1992).

Precej specifične, toda v novejšem času vse bolj pogoste so oblike rekreacije z **gibanjem po zraku**: športno padalstvo, zmajarstvo, jadralno in motorno letalstvo. Te oblike sicer niso množične, zahtevajo pa velike naravne prostore, pa tudi opremo: športna letališča, primerne terenske oblike (strm breg, ustrezen prostor za vzlet in pristane v ravnini), vzgonske vetrove, oddaljenost od nevarnih naprav (daljnovodov, anten, strnjenih naselij), možnosti pristopa (cesta, žičnica) (Pogačnik, 1992).

Igre z žogo: nogomet, mali nogomet, košarka, odbojka, rokomet, ameriški nogomet, baseball, tenis, badminton, mini golf, golf, hokej na travi; balinanje; kegljanje; lokostrelstvo; streljanje raznih vrst in kategorij (Pogačnik, 1992).

Atletske discipline: teki na standardnih tekališčih, maratonski teki in drugi teki na dolge proge (po ulicah); hitra hoja; skoki; meti; orodna telovadba; prosta telovadba; artistična telovadba; borilni športi (Pogačnik, 1992).

Kolesarski športi: etapno, cestno, gorsko kolesarstvo, hitrostno, dvoransko (na velodromih) (Pogačnik, 1992).

Slika 4: Rally
Foto: Szombathely, 2006

Motošporti: speedway, motokros, motorni rally, hitrostni cestni ali gorski motorni športi, avtomobilske hitrostne dirke (na posameznih avtodromih), cestne hitrostne dirke, gorske dirke, carting, rally tekmovanja v raznih kategorijah (Pogačnik, 1992).

Konjeniški športi: teki na hipodromih, skoki, dresurno jahanje.

Večina športnih disciplin ima točno določene velikosti tekmovališč in njihove opreme (dimenzije, orientacija, osvetlitev, odmiki tribun za gledalce...). Pri nekaterih, ki so bolj vezani na naravne terene, so dane minimalne in maksimalne vrednosti za določen teren (npr. višinska razlika in nagib pri alpskem smučanju in pri sankoških progah, etape cestnokolesarskih tekmovanj, jadralskih regat, oblikovanost terenov za golf ipd.). Pri nekaterih, zelo redkih, pa tovrstni normativi niso dani (cross country teki, orientacijski pohodi...) (Pogačnik, 1992).

Cilji urejanja prostora za rekreacijo na prostem

Poglavitni cilji in smernice so (Pogačnik, 1992):

- čim bolj ohraniti prvotno naravno okolje, čistost okolja in po potrebi izboljšati stanje. Najboljše naravno okolje modificiramo le do tiste mere, da ga napravimo bolj dostopnega, varnega, uporabnega za rekreativne aktivnosti. Tu lociramo rekreacijske naprave, ki samo

deloma modificirajo naravno okolje, kot so: pešpoti, trim steze, učne poti, kopališča na prostem.

- z večjimi posegi v prostor, ki bolj modificirajo naravno okolje, se umikamo (na obrobje) iz najbolj kvalitetnih oziroma uporabimo manj kvalitetne prostore. To velja za ceste, parkirišča, bazene, žičnice, avtokampe, hotele itd.
- posege, ki v veliki meri ali v celoti spremenijo naravno okolje, omejimo na manj kvalitetn oziroma pretežno urbanizirane prostore (veliki stadioni, masovna parkirišča, marine, športne dvorane, dirkališča).
- v primeru, da moramo v nekem prostoru locirati več naštetih objektov ali naprav in hkrati ohranjati tudi območja neokrnjene narave, se poslužujemo ustreznega coninga oziroma takega koncepta organizacije prostora, ki omogoča sožitje bolj ali manj motilnih (agresivnih, umetnih) posegov v prostor.
- prednost bomo dajali ekološko manj oporečnim, bolj množičnim in socialnim oblikam rekreacije pred ekološko oporečnimi, ekskluzivnimi, socialno agresivnimi (npr. kopanje pred čolnarjenjem, to pred jahtingom, to pred vodnim smučanjem; teki na smučeh in turno smučanje pred masovnim smučanjem ob žičnicah, to pa pred vožnjami z motornimi sanmi; gornišvo in alpinizem pred obiski gorskega sveta z avtomobili in žičnicami).
- čim bolj bomo kombinirali razne oblike rekreacije v naravnem okolju, tako da to postane privlačno za vse kategorije prebivalstva (stare, mlade, športno bolj ali manj aktivne ali vzdržljive, posameznike, družine ali skupine, tudi za prizadete...). To pomeni tudi ureditev krajših poti, počivališč, manj zahtevnih smučišč ali sankališč, kopališč za otroke, možnosti alternativnih aktivnosti. Za celotno izkoriščenje prostora in njegove opremljenosti so zlasti ugodne kombinacije: kopanje ali čolnarjenjena jezerih (bajerjih, akumulacijah) poleti in drsanje pozimi; smučanje ob žičnicah pozimi in obiski planšarij, gornišvo poleti (dostopno z istimi žičnicami).
- kombinirati rekreacijo v naravnem okolju z varstvom, opazovanjem in obiski spomenikov naravne in kulturne dediščine (za vzgojo, kulturno in umetniško doživljanje in podobno). Zato je pomembna prezentacija teh spomenikov (dostopnost, ogled), ureditev gradov, dvorcev, starih domačij, mlinov, žag, specializiranih muzejev, etnoparkov, skansenov, obeležja zgodovinskih lokacij.

2.4 Turizem

Turizem postaja v svetu ena najpomembnejših gospodarskih panog in je po bruto dohodku že prehitel naftno in avtomobilsko industrijo. Turizem v največji meri temelji na naravnih pogojih (čisto okolje, morje, jezera, reke, gorovja, zdravilni vreli); toda tudi kulturnozgodovinska dediščina in navade ljudi pomembno prispevajo k turizmu, da o razvitosti turističnih zmogljivosti, prometnega omrežja in dodatne ponudbe ne govorimo. V ostri konkurenci turističnih regij oziroma centrov mora vsaka izkoristiti zlasti svoje komparativne prednosti in specifičnosti (Pogačnik, 1992).

Merila raznovrstnosti turizma

Turizem ločimo po mnogih kriterijih, ki nam vsak po svoje prikazujejo vso njegovo raznovrstnost:

Po **oddaljenosti** ločimo: inozemski turizem (izvenevropski, evropski, bližnji zamejski, obmejni), domači (državni, regijski) in lokalni (krajevni, vikend turizem v okolici mest...).

Po **namenu** ločimo počitniški (letovanje na morju, v gorah...), zdraviliški (toplice, zdravilni vreli, klimatska zdravilišča), potovalni (obiskovanje pomembnih mest in naravnih znamenitosti dežele). Poznamo pa še vrsto drugih, bolj **specifičnih oblik** turizma, kot so zdomski, verski, kongresni, zabavni, edukativni, raziskovalni, kmečki, lovski, ribiški, športni...

Po **trajanju** ločimo daljši stacionarni turizem (1 – 2 tedna in več), krajši stacionarni turizem (nekaj dni), tuetizem ob koncu tedna – vikend turizem (1, 2 do 2 ½ dni), izletniški turizem samo v obliki krajših (dnevni ali na nekaj ur omejenih) obiskov turistične destinacije.

Po **številu udeležencev** ločimo masovni turizem od bolj posamičnega ali celo ekskluzivnega.

Po **prevladujočem času** obratovanja ločimo celoletni, sezonski (zimski, letni), posezonski (spomladanski, jesenski), izvensezonski, turizem ob koncu tedna, časovno specifičen turizem (npr. vezan na trgatav, na neko prireditev – karneval, verski dogodek...).

Po glavnem **okolju** ločimo na primer morski, gorski, visokogorski – alpski turizem.

Posebno močno se razvija individualni **motorizirani turizem** (z avtomobili, motorji, počitniškimi prikolicami, avtodomi...), ki zahteva gradnjo avtokampov, motelov, počivališč, bencinskih, mehaničnih servisov, nakupovalnih ter informacijskih centrov (analogno na morju motonavtični turizem).

Primernost prostora za turizem

Pri ocenjevanju primernosti prostora za turizem moramo najprej temeljito inventarizirati in valorizirati naravne pogoje in hkrati z njimi tudi ekološko stanje okolja.

Poglavitne inventarizacije in vrednotenja prostorskih pogojev za potrebe turizma so:

- relief, mikrorelief, vegetacijski pokrov, krajinska pestrost, estetska vrednost, primernost za sprehode, izlete, gornišstvo, plezanje, smučanje ipd.
- vode (količina, pretok, nihanja vodostanja, čistost in temperatura, stanje brežin oziroma dostop do vode, estetske vrednosti): primernost za kopanje, sončenje in druge obvodne rekreacije, navtične športe. Pri zdravilnih in termalnih vrelcih vrednotimo tudi terapevtski pomen.
- flora in favna, zanimive drevesne vrste, redke rastline, parki in vrtovi, divjad, ribje bogastvo...
- klimatske razmere, zlasti čistost zraka, število sončnih dni ali ur, temperature, trajanje snežne odeje, trajanje ledu (zimski športi).
- kulturnozgodovinske znamenitosti (stara mesta, cerkve, gradovi, etnografska, arheološka dediščina, muzeji, galerije, skanseni...) kot dodatna turistična ponudba.
- dostopnost (bližina, kakovost in razvejanost prometnega omrežja – cest, železnic, letališč, luk), ptt omrežje, informacijski sistem turističnih rezervacij, nakupov kart, turistične RTV oddaje, turistični tisk ipd.
- razvitost centralnih funkcij, pomembnih za turizem (agencije, nakupovalna središča, obrt, bencinski in mehanični servisi, gostinske in prenočitvene zmogljivosti, kulturne ustanove, športni tereni...)

Za načrtovanje turističnega razvoja nekega območja je treba izdelati specialno študijo “izgledov”: v njej proučimo prednosti lokacije, potencialne kliente, potrebne investicije, čas obratovanja/leto; prometno dostopnost, klimatsko ekspertizo (sneg, morje...). Za to so potrebni razni specialisti, kot so turistični delavci, prometni strokovnjaki, klimatologi in drugi.

Pri planiranju novih ali širjenju obstoječih turističnih središč moramo zlasti (Pogačnik, 1992):

- varovati okolje: čisto in neokrnjeno naravo ponuditi kot eno bistvenih prednosti ter potreb današnjega časa,
- skrbeti, da bo turistični razvoj pomagal in razvijal tudi zaledje (oskrba z agrarnimi produkti, razne storitve, izleti v zaledje),
- omogočiti, da turistični center deluje čim dalj časa, 2 letni sezoni ali celo leto. Tako polno izkoriščenost dosežemo s kombinacijami: zimski športi, poleti na istih območjih izletništvo, gornišтво; obmorski turizem, pozimi turizem v bazenih, kongresni ali športni turizem itd.
- širiti turistično ponudbo z raznimi dejavnostmi in možnostmi: kulturo, izleti v okolico, prireditvami, športom, nakupi, zdravstvenimi storitvami... Omogočiti čim bolj aktiven odmor in ne zgolj pasiven.
- zagotoviti hitre, zanesljive in udobne prometne povezave (ceste, vlaki – avtovlaki, letala, ladje, pristanišča oziroma marine).
- dajati večji poudarek individualnemu za razliko od masovnega turizma (manjši penzioni, zasebna prenočišča, kmečki turizem, bungalovi za razliko od hotelskih sob).
- zmanjšati odvisnost od neugodnih naravnih pojavov, kot so pomanjkanje snega (umetni sneg), cvetenje alg (bazeni) in nuditi tudi alternativne aktivnosti (izleti, šport, zabava...).

2.5 Turistične regije

Vsaka turistična lokacija oziroma turistična aktivnost v prostoru smiselno združuje in kombinira več navedenih karakteristik. Pomen, razvoj in dohodkovna zanimivost je povzročila v svetu razvoj turističnih regij, znotraj katerih je vrsta turističnih centrov, orientiranih zlasti k masovnemu turizmu (morska obala, jezera, zimskošportni centri). Zaradi velikih kapacitet lahko te razvijejo zmogljivo turistično infrastrukturo (ceste, letališča, ladijske zveze, bazene, športna

igrišča, kongresne centre, nakupovalna središča, kulturne festivale). Tako sčasoma širijo svojo ponudbo in postanejo manj odvisne od nenadnih sprememb v naravnem okolju ali nepredvidenih preusmeritev turističnih tokov. Monfunkcionalna usmerjenost regij v turizem je namreč lahko zelo tvegana in povzroča razpad tradicionalnih regionalnih socio – ekonomskih, ekoloških in kulturnih sistemov – praznjenje zaledja ter opuščanje prvotnih dejavnosti. Masovni, industrijski turizem se danes preusmerja v bolj humane oblike, kjer turisti iščejo čisto okolje, aktivne – športne oblike rekreacije, večjo individualnost, kulturno ponudbo itd.

Turistični razvoj v Slovenskih Alpah

Slovenija je raznovrstna dežela tudi na področju aktivnih počitnic in športnih programov, ki se posebej usmerja na mlade turiste in turiste z izrazitimi rekreativnimi potrebami. To je oblika dejavnih počitnic, iskanja atraktivnih področij in doživljanja adrenalinskih občutij. Temelji te turistične ponudbe so slovenski alpinizem, gorništvo in pohodništvo, ribištvo, atraktivni vodni športi na rekah in jezerih. Naravne danosti Slovenije ponujajo različne možnosti za aktivne počitniške programe in športna doživetja v vseh štirih letnih časih. (Strategija slovenskega turizma, 2002).

Šest temeljnih turističnih področij aktivnih, rekreativnih počitnic in izletov predstavljajo (Strategija slovenskega turizma, 2002):

- gore z možnostjo planinarjenja, pohodništva, alpinizma, prostega plezanja, smučanja, gorskega kolesarjenja, padalstva, zmajarstva in lova,
- reke z možnostjo soteskanja, raftanja, kanuistike in kajakaštva, splavarjenja in ribištva,
- jezera z možnostjo deskanja, čolnarjenja, plavanja in ribištva,
- kraški svet z možnostjo raziskovanja, jamarstva in popotništva,
- morje z možnostjo raznovrstnih vodnih športov,
- posebna področja zelenih športov, kamor vključujemo golf, tenis, kolesarstvo, balonarstvo, letalstvo, lov in jahanje.

Turizem v povezavi z rekreacijo zahteva posebno obliko turistične infrastrukture, pri čemer je predvideno (Strategija slovenskega turizma, 2002):

- izgradnja novih in dograditev obstoječih golf igrišč kot del t.i. »zelene« turistične ponudbe,
- vzdrževanje gorskih poti in gorskih postojank kot državni projekt z določitvijo posebnih standardov,
- ureditev pogojev za izvajanje vodnih športno rekreativnih aktivnosti na rekah in jezerih,
- ureditev potrebne osnovne infrastrukture za izvajanje vodnih športno rekreativnih aktivnosti na rekah in jezerih,
- izgradnja novih in dograditev obstoječih kolesarskih poti s spremljajočo ponudbo (izposoja in servis koles in kolesarske opreme, počivališča, ...).

Slovenija kot turistična dežela s številnimi možnostmi rekreacije se predstavlja kot mladostna, sveža, neobremenjeno turistično območje, ki sledi modernim trendom aktivnega in rekreativnega turizma. Privlačnost določenega kraja je odvisna predvsem od raznolikosti in povezanosti posameznih zvrsti aktivnih počitnic (Strategija slovenskega turizma, 2002).

Že v prvem obdobju, to je v času turističnega odkrivanja Alp (1780-1880), so tudi slovensko alpsko pokrajino pričeli obiskovati raziskovalci, zlasti botaniki in geologi, za njimi pa tudi prvi planinci (Jeršič).

V obdobju od 1880 do 1914 je prišlo v slovenskih Alpah do gradnje planinskih koč ter nadelave in markiranja planinskih poti. Vzporedno so se pričeli v alpskih dolinah razvijati tudi turistični kraji, predvsem Bled, Bohinjska Bistrica, Kranjska gora in Jezersko (Jeršič).

V ospredju takratne razvojne strategije naše države je bila industrializacija. V nekatere alpske doline so se tedaj razširila območja dnevne delovne migracije, ponekod pa so tudi znotraj Alp nastala manjša industrijska središča. Tako ni presenetljivo, da so se predvojne turistične zmogljivosti v povojnih letih v nekaterih alpskih turističnih krajih celo zmanjšale (npr. na Bledu, v Bohinju, na Jezerskem) (Jeršič).

V obdobju po letu 1955, za katerega je bil značilen hitro razvijajoč zimski množični turizem, se je pozornost turističnega načrtovanja usmerila tudi v alpske pokrajine. V gorskem svetu Slovenije

so pričeli preučevati možnosti za ureditev smučarske infrastrukture, še posebej v višjem svetu po zgledu francoskih zimskošportnih krajev, ki naj bi bili optimalno prirejeni potrebam zimskošportnih turistov. Velik del teh načrtov je ostal neuresničen in to predvsem iz dveh razlogov (Jeršič):

- Reliefna oblikovanost na večjih nadmorskih višinah ni ustrezna za oblikovanje razvejenih smučarskih prog različnih težavnostnih stopenj, ki bi jih bilo možno povezati v razsežna omrežja oziroma sisteme. Posamezna potencialno ustrezna območja bi bilo za smučanje treba preurediti s pomembnejšimi spremembami reliefa ali jih zavarovati s protierozijskimi posegi. Ker je z gospodarskega vidika opremljanje visokogorskih območij z zimskošportno infrastrukturo smiselno le v primeru visoke zmogljivosti smučišč, ki omogoča množično in s tem rentabilno delovanje teh naprav, so bili številni projekti tudi gospodarsko sporni.

- Kljub hitri rasti zimskošportnega povpraševanja, zlasti v letih od 1970 do 1981, in prizadevanjem po intenzivnejšem "vključevanju gorskega sveta v zimski turizem" se je pojavilo tudi strateško vprašanje, koliko gorskega sveta naj namenimo tehnično intenzivnemu turističnemu razvoju, zlasti ob dejstvu, da ima Slovenija le majhen "kos" alpske pokrajine. Navedeno je vplivalo na turistični razvoj, ki ga lahko primerjalno označimo takole (Jeršič):

- Površinski obseg smučišč ob velikih alpskih smučarskih središčih zunaj Slovenije je bistveno večji, v njih so smučarske žičnice praviloma speljane na nadmorskih višinah nad 2.000 m, dolžina omrežja prog posameznih območij pogosto presega 100 km, proge pa so marsikje speljane preko gorskih slemen v sosednje doline, kjer se združujejo s smučišči drugih središč.

- Smučarska infrastruktura v posameznih območjih Slovenije je tako po zmogljivosti kot po površini mnogo manjša. V slovenski alpski pokrajini se torej niso oblikovali "giganti" z ozemeljsko obsežno, močno tehnizirano in urbanizirano turistično pokrajino. V slovenskih turističnih pokrajinah zato pojav turistične zasičenosti z vsemi spremljajočimi problemi ne sili tako močno v ospredje kot v mnogih drugih delih Alp.

Turistično območje Julijskih Alp

Turistično območje Julijskih Alp se nahaja na atraktivnem, geografsko zaokroženem območju in povezuje turistično ponudbo štirih razvitih turističnih krajev: Bleda, Kranjske Gore, Bohinja in Bovca z dolino Soče. Alpski prostor je del edinstvene evropske gorske verige, ki jo varuje kot občutljiv ekološki in socialni sistem posebna mednarodna Alpska konvencija. Večji del tega območja se nahaja na območju Triglavskega narodnega parka (TNP). Kakovost naravnega prostora in izredna biotska raznovrstnost v okviru TNP predstavlja največjo turistično atrakcijo tega območja. Turistično območje Julijskih Alp ima četrtno vseh slovenskih turističnih kapacitet, 1.25 mio nočitev, nadpovprečno visok delež tujih gostov (67%), toda relativno nizko zasedenost turističnih kapacitet (32% v hotelih). Hotelska ležišča so relativno manj kakovostna kot na obali, saj to področje še ni doživelo večjega investicijskega cikla pri obnovi hotelov. (Strategija slovenskega turizma, 2002)

Značilno za turistično območje Julijskih Alp je neformalno povezovanje lokalnih turističnih organizacij glavnih turisticnih krajev v Skupnost Julijskih Alp, ki koordinira in izvaja predvsem skupne promocijske akcije celotnega turističnega območja (uvajanje blagovne znamke Julijske Alpe). V zadnjih letih pa se v tem okviru razvijajo tudi integralni turistični proizvodi celotnega turističnega območja (Ski Pass Julijske Alpe). Povezovanje lokalnih turističnih organizacij na celotnem turističnem območju Julijskih Alp je do sedaj edini primer širšega povezovanja lokalnih turističnih območij na večjem zaokroženem turističnem območju v Sloveniji. (Strategija slovenskega turizma, 2002)

Največje razvojne ovire tega območja so naravovarstvene omejitve (TNP), prometna infrastruktura (cestne povezave in njihova kakovost), neurejena komunalna infrastruktura (čistilne naprave), slabo razvita turistična infrastruktura (žičnice), slaba kakovost hotelov in premalo inovativna turistična ponudba. Celotno turistično območje Julijskih Alp ima velike razvojne možnosti, ki pa lahko zaživijo samo ob upoštevanju trajnostnega turističnega razvoja, na podjetniških zamislih in novih investicijah na obrobjih zavarovanih območij. (Strategija slovenskega turizma, 2002)

Negativni učinki Alpskega turizma

Opisani razvoj je poleg pozitivnih učinkov povzročil tudi številne negativne. Med pozitivnimi je nedvomno na prvem mestu dejstvo, da je v številnih alpskih regijah turizem edina ali glavna eksistenčna dejavnost. Brez turizma bi bila številna območja Alp danes že razseljena (Jeršič).

Zaradi nenadzorovane rasti turistične ponudbe iztopajo naslednji negativni učinki (Jeršič):

- **Gospodarski učinki.** Izrazita časovna koncentracija turističnega povpraševanja ponekod ovira rentabilno gradnjo in delovanje splošne in turistične infrastrukture. Zmogljivosti teh naprav so prilagojene časovno omejenemu vrhuncu sezone, zaradi česar je izkoriščenost razmeroma nizka. Hkrati sili konkurenčni boj posamezne kraje v gradnjo nedonosnih objektov. Vprašljiva je tudi monostrukturnost številnih alpskih turističnih regij, ki povzroča njihovo enostransko odvisnost od ene same gospodarske dejavnosti. Pri tem ne gre samo za odvisnost od gospodarskih konjunkturalnih gibanj, temveč tudi od muhaste narave. Ta nevarnost je prišla do veljave v osemdesetih letih, ko so zaradi pomanjkanja snega tudi v višjih legah številni alpski turistični kraji, zlasti lastniki transportnih naprav (žičnic), zašli v velike finančne izgube. Prav ta problem je sprožil pospešeno opremljanje gorskih območij z napravami za umetno zasneževanje, torej dodatno poseganje v gorsko naravo.

- **Okolje in pokrajina.** V ospredje razgovorov o obremenitvi okolja so silili v zadnjih dvajsetih letih predvsem posegi zaradi urejanja smučarskih prog in umetnega zasneževanja. Med problematičnimi vplivi urejanja smučišč moramo omeniti predvsem: spreminjanje danih reliefnih razmer, odstranjevanje vegetacije v večjih višinah, krčenje gozda ob zgornji meji, spreminjanje vodnih razmer z erozijskimi pojavi, uničevanje redkih biotopov, zoževanje življenjskega prostora divjadi itd. Okoljski problem v širšem pomenu je tudi krnitev pokrajinskega videza in historične dediščine ter tehnicizacija pokrajine. V zadnjem času se posebej poudarja problem "prodiranja" obiskovalcev v sorazmerno naravne in posebej občutljive dele gorske narave, kot so stene, soteske in gorske reke in rečice, ki postajajo "zanimive" za nove oblike rekreacijskih dejavnosti, kot so rafting, kajakaštvo, soteskanje, športno plezanje. V razvitih turističnih regijah Alp prihaja v turistični sezoni do takega povečanja števila občasnih prebivalcev, ki ustreza

majhnim ali srednje velikim mestom. Emisije zraka so v takih območjih podobne kot v mestnih območjih, njihov negativni učinek pa povečujejo reliefne razmere. Da bi ohranili naravne značilnosti alpske pokrajine in omogočili uživanje neokrnjene narave širšemu krogu ljudi, so večja pokrajinska območja zavarovali kot narodne parke. Zaradi naravnih lepote so posebej znani naslednji alpski narodni parki: Gran Paradiso v Italiji, Berchtesgarden v Nemčiji, Visoke Ture v Avstriji, Ecrins in Vanoise v Franciji, Engardin v Švici ter pri nas Triglavski narodni park.

- **Socialno-kulturni problemi.** Med domačim prebivalstvom in turisti ali med domačini in zunanji nosilci turistične ponudbe je prišlo ponekod do gospodarskih in političnih nasprotij. O tem problemu je sicer le malo znanstvenih raziskav. Splošno znano pa je, da turistična dejavnost, podobno kot številne druge, kaže težnjo po profesionalizaciji zaposlenih. To se kaže v specializiranih menedžerskih delovnih mestih, ki jih v turističnem kraju pogosto zasedajo tujci. V mnogih turističnih območjih posamezni domači prebivalci s plačevanjem davkov prispevajo v občinski proračun, s čimer pomagajo razvijati tudi turizem, vendar od njega nimajo koristi. Agrarna kulturna pokrajina se uporablja tudi kot rekreacijski prostor za sprehode, izlete, hojo in tek na smučeh ter druge dejavnosti na prostem. Vendar za rekreacijsko souporabo teh površin kmetje ne dobivajo odškodnine. Prav tako se v turističnih občinah pomembne odločitve pogosto sprejemajo pod vplivom hotelirjev, zastopnikov gradbenih agencij in žičniških podjetij, katerih sedež je zunaj Alp. Zaradi vplivov nedomačinov razvojne odločitve niso vedno v korist alpske regije ali kraja. Poseben problem je lahko tudi visoka cena zemljišč, ki je v razvitih turističnih krajih pogosto taka kot v središčih večjih mest. Posledica je, da domače prebivalstvo zemljišč skoraj ne more kupiti.

Iz pregleda možnih problematičnih učinkov turizma lahko povzamemo, da je na eni strani za turistični razvoj intaktna pokrajina in kulturna raznolikost nepogrešljiv pogoj turističnega razvoja, da pa na drugi strani turizem negativno vpliva na pokrajino, pogosto tudi do take mere, da ogroža, ponekod pa celo uničuje lastne temelje (Jeršič).

2.6 Zimski turizem v Sloveniji

Slovenija je alpska dežela z bogato smučarsko tradicijo (bloški smučarji, skakalni šport v Planici) in dobrimi športnimi prireditvami in rezultati (svetovni pokal na Pohorju, Kranjski Gori in na Pokljuki) in ugledno smučarsko blagovno znamko (Elan). V Sloveniji deluje 48 smučarskih centrov z infrastrukturo žičnic, ki obsega 6 gondolskih žičnic, 43 sedežnic, 153 vlečnic. Skupno število prog je 272 km na 1.150 ha smučišč, kar omogoča hkratno smučanje okoli 50.000 smučarjem. Slovenski žičničarji prevozijo letno več kot 1,1 mio turistov. Večina vodilnih slovenskih smučišč že ima umetno zasneževanje in delno obnovljene žičniške naprave (Strategija slovenskega turizma, 2002).

Smučanje je danes temeljni integralni turistični proizvod zimskega turizma. Ob njem se bodo v prihodnje razvijali ostali turistični proizvodi in storitve zimskega turizma, kot so doživetja v zimskem naravnem okolju in vrsta drugih športno rekreativnih aktivnosti na snegu in v zimskem naravnem okolju (Strategija slovenskega turizma, 2002).

Temeljni razvojni projekti zimskega (smučarskega) turizma so povezani z naslednjimi cilji (Strategija slovenskega turizma, 2002):

- infrastrukturna modernizacija slovenskih smučišč (še posebej na vodilnih turističnih območjih: Julijske Alpe, Pohorje), ki vključuje izboljšanje cestnih dostopov, parkirišč, modernizacijo žičniških sistemov in zasneževanja v skladu z nekaterimi okoljskimi omejitvami (klimatske razmere, varstvo narave),
- žičniška povezava smučišč,
- intenzivnejši razvoj smučišč na Pohorju s primerno spremembo namembnosti prostora,
- izboljšanje hotelske ponudbe v pomembnih turističnih središčih (Kranjska Gora, Bled, Bohinj, Bovec, Pohorje),
- izgradnja in posodobitev dodatnih manjših hotelov, gostišč, penzionov, apartmajev in turističnih kmetij ob smučiščih,
- razvoj komplementarne celoletne turistične ponudbe, kot so bazenski kompleksi in povezava z obstoječimi termalnimi zdravilišči,
- trženje znanja (slovenska šola smučanja) in uveljavljanje družinskega tipa turizma,
- razvoj drugih atraktivnih oblik zimskega turizma.

Širitev smučišč mora temeljiti na ekonomskih, naravovarstvenih in širših vidikih trajnostnega razvoja, ki upošteva tudi predvidene klimatske spremembe na območju Slovenije. Slovenski smučarski turistični centri morajo postati del povezane in celovite turistične ponudbe slovenskega zimskega turizma, ki razvija posebno blagovno znamko slovenskega smučanja (Strategija slovenskega turizma, 2002).

Možnosti za zimske športe poleg smučanja so še: deskanje, tek na smučeh, sankanje, turna smuka, pohodi s krpljami, drsanje, hokej, ribolov na ledu, ledno plezanje... in številne druge.

Vpliv podnebja na zimski turizem

Že danes so vidne ekonomske, ekološke in socialne posledice spremembe podnebja, parv tako jih lahko občutimo. Prognoze predvidevajo, da bodo te posledice v prihodnosti vedno bolj dramatične (CIPRA zbornik, 2006).

Pri tem so gorske regije najbolj občutljivi prostori, ki takoj reagirajo na spremembe podnebja. Zatorej so Alpe močno prizadete zaradi spremembe podnebja: kot že v prejšnjih desetletjih bo otoplitev podnebja v Alpah tudi v prihodnosti potekala dvakrat hitreje kot v svetovnem povprečju (CIPRA zbornik, 2006).

Kako ranljiv je zimski turizem?

Nedvomno je zimski turizem odvisen od podnebja in vremena. Ker je v celoti odvisen od pokritosti s snegom, ga lahko umestimo med zelo občutljive sisteme. In ravno ta snežna odeja se topi zaradi povišane temperature v okviru spremembe podnebja (CIPRA zbornik, 2006).

Če želimo upravljati neko smučarsko območje, je sigurnost snega osnovnega pomena. Sigurnost snega je po definiciji dana če (CIPRA zbornik, 2006):

- je zagotovljenih 100 dni obratovanja smučišča,
- to je možno, če je možno zagotoviti višino snega od 20 – 25 cm.

Tri zime brez snega lahko enega žičničarja že privedejo do stečaja še preden pride naslednja sigurna zima.

Sposobnost prilagajanja zimskega turizma

Eno možnost prilagajanja ponujajo snežni topovi. Za proizvodnjo umetnega snega je idealna temperatura -4 stopinje Celzija, umetno zasneževanje deluje tudi pri -2 stopinjah, nekateri izjavljajo tudi, da že od 0 stopinj. Upravljalci zasneževalnih naprav še upajo, da bo tehnološki napredek omogočil tudi proizvodnjo umetnega snega pri višjih temperaturah. Snežni topovi porabijo izredno veliko energije. Zaradi tega je zimski turizem pred dvojno težavo: manj snega in dražji stroški energije. Zoper pomanjkanje snega se poskuša prilagoditi z večjo porabo energije (uporaba snežnih topov), zimski turizem bo postal vedno dražji (CIPRA zbornik, 2006).

Nadaljnje prilagoditvene strategije (CIPRA zbornik, 2006):

- izgradnja smučarskih območij v višjih legah
- večja pozornost na izpostavljenost sistemov prog (nebesna stran itd.)
- okrepljeni ukrepi za varstvo pred snežnimi plazovi in utrjevanje pobočij
- razmišljanja o alternativnih atrakcijah
- uporaba subvencij za izboljšanje položaja tudi poleti (letna sankališča, atrakcije na zgornjih postajah gondolskih žičnic)
- poskus širitve poletne sezone

Zatorej je pomembno, da načelno razmišljamo o zimskem športu. Sami prilagoditveni ukrepi za prve simptome spremembe podnebja ne bodo zadostovali. Ne išče se kratkovidnih ukrepov, ampak strategijo s pogledom naprej (Kromp – Kolb, 2006).

3 PREDLOG UREDITVE NASELJA MOJSTRANA Z VIDIKA RAZVOJA TURIZMA IN REKREACIJE

3.1 Turizem v občini Kranjska Gora

Turizem je izredno pomembna gospodarska panoga občine Kranjska Gora. Razvoj turistične dejavnosti ima tudi močne multiplikacijske vplive na ostale gospodarske dejavnosti, sociološki razvoj, prostorski razvoj, ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Na območju občine Kranjska Gora živi 5.247 prebivalcev, v gostinstvu je neposredno registriranih 26% poslovnih subjektov, ki zaposlujejo kar 59% aktivnega prebivalstva občine Kranjska Gora. Delež vseh poslovnih subjektov, ki so neposredno ali posredno povezani s turistično dejavnostjo je še bistveno višji (LTO Kranjska Gora, 2005).

Območje občine Kranjske Gore je na podlagi izpolnjevanja pogojev pridobilo status zaokroženega turističnega območja. Razvoj turizma v turističnem območju Kranjske Gore je v preteklih letih potekal stihijsko, odzival se je na priložnosti in trende na turističnem trgu, ni pa bilo načrtnega razvoja in opredeljene skupne vizije in ciljev turizma turistične destinacije Kranjska Gora (LTO Kranjska Gora, 2005).

Za možnosti nadaljnjega razvoja turizma na turističnem območju Kranjske Gore je s strani turističnih ponudnikov, gospodarskega, javnega in civilnega sektorja bila zaznana potreba po strateški opredelitvi razvoja turizma v turističnem območju. Strateška opredelitev razvoja turizma, ki definira vizijo in cilje razvoja turizma za srednjeročno obdobje do leta 2010 in dolgoročno obdobje do leta 2015 in opredeli način, dejavnosti in pogoje, kako te cilje doseči (LTO Kranjska Gora, 2005).

Analiza turistične ponudbe

Naravne danosti in znamenitosti

Pokrajino zaznamuje karakter ledeniško nastalih dolin in visokih skalnatih slemenov, vrhov z nenavadnimi kraškimi oblikami, travnatimi pobočji, veličastni slapovi, jezerca in reke ter bogata

flora in fauna. Pestrost in danosti pokrajine je v preteklosti bistveno vplivala na življenje ljudi in njihovih navad, danes pa nudi tudi številne možnosti za preživljanje prostega časa v neokrnjeni naravi, stik z naravo in odkrivanje njenih zakladov. Je pomemben in značilen potencialni dejavnik turistične ponudbe, ki je že dobro prepoznan in vključen v turistično ponudbo destinacije Kranjska Gora. Večina pokrajine sodi v Triglavski narodni park (60%) in je pod nadzorom, zaščiten pred morebitnimi negativnimi ekološkimi vplivi (TNP z njo upravlja) (LTO Kranjska Gora, 2005).

Kulturno zgodovinske danosti in zanimivosti

Turistično območje Kranjske Gore ima bogato sakralno in etnografsko dediščino, ki jo predstavljajo cerkve, kapelice in stare domačije, ki avtentično prikazujejo preteklo življenje, navade in bivalno okolje ljudi. V Liznjekovi domačiji se nahaja tudi muzej, ki je edini v občini. Kulturno bogastvo občine predstavlja dober potencial za turistične namene, ki se lahko navezuje na tematske poti, učne poti, prireditve in kulturni turizem. Trenutno je zelo prepoznana in obiskana Ruska kapelica, ki stoji ob cesti na Vršič, Liznjekova domačija – muzej, ki se nahaja v centru Kranjske Gore in Kovačnica Pr' Katr', ki obiskovalcem nudi domače tipične izdelke (hrano in ročna dela). Ostale kulturne znamenitosti so manj turistično prepoznavne in obiskane (LTO Kranjska Gora, 2005).

Nastanitvene kapacitete

Celovito turistično ponudbo nastanitvenih kapacitet turističnega območja Kranjske Gore predstavljajo kapacitete, ki se po merilih in načinu kategorizacije uvrščajo med: hotele, penzione, gostišča, apartmaje, sobe, turistične kmetije z nastanitvijo, mladinske hotele, počitniške domove, planinske kočice, kampe (LTO Kranjska Gora, 2005).

Glavnino turističnih namestitvenih kapacitet predstavljajo hoteli, ki se jih večina nahaja v Kranjski Gori.

Preglednica 1: Nastanitvene kapacitete po vrstah nastanitve in krajih (Vir: LTO Kranjska Gora, 2005)

KRAJ	Število hotelov	Število penzionov	Število gostišč s prenočišči	Število apartmajev	Število turističnih kmetij	Število počitniških domov	Število mladinskih nrenočišč	Število planinskih koč	Število kampov
Kranjska Gora	9	6	3	21	1	2	2	6	
Gozd Martuljek	1	1		3					1
Dovje-Mojstrana				6				2	1
Podkoren		1		6					
Rateče-Planica			1	5				2	
SKUPAJ	10	8	4	41	1	2	2	10	2

Gostinski obrati

Podatki o številu in lokaciji gostinskih obratov na turističnem območju Kranjske Gore, kažejo na skoncentriranost ponudbe v naselju Kranjska Gora. Skupno število gostinskih obratov v Kranjski Gori je 39. Skupno število sedežev v gostilnah in restavracijah je 3220. Večina jih sodi v srednji cenovni razred in nudijo jedi po naročilu, ki temeljijo na lokalnih specialitetah (divjačina, gobova juha, borovničev zavitek...) (LTO Kranjska Gora, 2005).

Preglednica 2: Gostinske kapacitete po krajih (Vir: LTO Kranjska Gora, 2005)

KRAJ	Število gostiln	Število sedežev notranjih	Število sedežev zunanjih	Skupaj število sedežev	Število restavracij	Število sedežev notranjih	Število sedežev zunanjih	Skupaj število sedežev	Število kavarn in slaščičarn	Število okrepčevalnic in bifejev
Kranjska Gora	7	552	518	1070	8	656	600	1256	1	9
Gozd Martuljek				0				0		
Dovje-Mojstrana	2	110	58	168	1	60	35	95		1
Podkoren	1	50	20	70	1	120	121	241		1
Rateče-Planica	3	140	30	170	1	75	75	150		3
SKUPAJ	13	852	626	1478	11	911	831	1742	1	14

Športna infrastruktura in športne tematske poti

Turistično območje Kranjske Gore razpolaga z dokaj pestro ponudbo športne infrastrukture, ki se večinoma veže na naravne danosti in je prepoznavni dejavnik zimske in poletne turistične ponudbe in pozicioniranja turistične destinacije Kranjske Gore. Najnovejša pridobitev je adrenalinski kolesarski park »Bike park Elan«, ki je dopolnil ponudbo na smučišču v poletnem času. Žičnice in skakalnice so v slabem stanju in so potrebne obnove (LTO Kranjska Gora, 2005).

Preglednica 3: Seznam športnih tematskih poti in infrastrukture na turističnem območju Kranjske Gore (Vir: LTO Kranjska Gora, 2005)

OBJEKT	Kratek opis	KAPACITETA	Povprečno število dni izrabe na leto
Smučišča	nadmorska višina: 810 – 1623 m 20 km prog (2 km težkih, 8 km srednjih in 10 km lahkih), 5 sedežnic, 15 vlečnic, 40 km tekaških prog, skakalnice za smučarske skoke in polete v Planici, šola smučanja, snowboard in teka na smučeh, dodatna ponudba: izposoja smučarske opreme, tekmovalni poligon, dodatno zasneževanje	zmogljivost 17.300 smučarjev na uro	70 dni
Sprehajalne poti	17 lahkih in srednje težkih sprehajalnih poti označenih na sprehajalni karti		250 dni
Kolesarske poti	150 km kolesarskih poti različnih težavnosti, označenih na kolesarski karti Kranjske Gore		90 dni
Bike Park Elan	Ponudba: gorski freeride – kolesarjenje za vse stopnje znanja, adrenalinski spust preko miz, skakalnic, gugalnic ter drugih ovir “nortshore – style”, downhill proga, dirt jump park, gorski in trekking izleti		90 dni
Golf igrišče	Golf igrišče – vadbišče	3 luknje	100 dni
Pohodniške poti	Številne pohodniške in planinske poti		250 dni
Jahanje	Jahalna šola in ježa z vodnikom na turistični kmetiji Rasinger		200 dni
Večnamenske športne dvorane	Telovadnica v OŠ Kranjska Gora, telovadnica Mojstrana, dvorana Vitranc		
Športno plezanje	Umetna stena pri hotelu Špik v Gozd Martuljku in urejen plezalni vrtec na Vršiču, pozimi ledno plezanje v Mlačci v		200 dni

OBJEKT	Kratek opis	KAPACITETA	Povprečno število dni izrabe na leto
	Mojstrani		
Tenis igrišča	Teniška igrišča pri hotelu Kompas, Lek in Špik, tenis igrišča v Mojstrani (Mlačca) in Dovje (Voga)		V času poletne sezone (teniško igrišče pri hotelu Kompas vse leto)

Wellness ponudba

- BAZENSKI KOMPLEKS obsega 400 kvadratnih metrov vodnih površin.
- Trije bazeni imajo vgrajeno hidrozračno masažo in gejzirje, vodno drčo in poseben whirlpool kjer je voda topla 36 stopinj. Otrokom je namenjen poseben bazen z različnimi privlačnimi posebnostmi za najmanjše.
- SAVNA CENTER ima štiri savne: dve finski, turško in infra savno. Za ohlajanje je na razpolago bazen s hladno vodo, kopeli za noge in prostorom za počitek in ohlajanje, kjer je na razpolago tudi bife za osvežitev.
- klasični in visokotlačni odprti solarij.
- več vrst masaž - klasična ročna masaža, TUI-NA masaža, športna masaža, refleksna masaža stopal.
- VITA - center omogoča širok spekter postopkov za poboljšanje počutja, lepši izgled, preventivo pred stresom in boleznimi današnjega časa, sanacijo športnih in ostalih poškodb.

Wellness ponudba je namenjena stacionarnim gostom (LTO Kranjska Gora, 2005).

Poslovni turizem (konferenčne in seminarske dvorane)

Možnost poslovnega turizma v občini ponujajo trije hoteli, ki skupno razpolagajo s 16 dvoranami in učilnicami, 710 sedeži v konferenčnih dvoranah, 374 sedeži v učilnicah in 180 razstavnimi prostori (LTO Kranjska Gora, 2005).

Igralnice

Turistično območje Kranjske Gore v svojem zabaviščnem programu ponuja tudi igralništvo v enem igralnem salonu in eni igralnici, ki privablja tako dnevne kot tudi stacionarne goste.

HIT Hotel Casino Kranjska Gora ponuja 300 igralnih avtomatov in 22 igralnih miz, kjer so na voljo različne igre kot so ameriška ruleta, midi punto banco, blackjack, one deck black jack in Hitov progresivni draw poker (LTO Kranjska Gora, 2005).

Igralni salon Casino Larix ponuja možnost zabave na več kot 150 igralnih avtomatih z različnim spektrom iger od poker igralnih avtomatov, klasičnih in video igralnih avtomatov do elektronske rulete (LTO Kranjska Gora, 2005).

Prireditveni objekti

Turistično območje Kranjske Gore ne razpolaga s posebnim objektom namenjenim prireditvam, ki bi sicer lahko bil tudi več namenski prostor. Večina prireditev se odvija na prostem, v Ljudski dom nudi prostor za gledališke predstave in koncerte, za nekoliko večje prireditve je na voljo telovadnica OŠ Kranjska Gora in športna dvorana Vitranc (LTO Kranjska Gora).

Turistično povpraševanje

V Kranjski Gori govorimo o dveh visokih sezonah, zimski sezoni, ki se nanaša na januar in februar in poletno sezono, mesec julij in avgust. Srednja sezona se nanaša na mesece marec, maj, junij, september in december, nizka sezona je v mesecu aprilu, oktobru in novembru. Intenzivnost povpraševanja se po mesecih razlikuje za domače in tuje goste. Podobno se razlike kažejo tudi v mesečni povprečni dobi bivanja. Struktura domačih in tujih gostov, nočitev in povprečna doba bivanja po mesecih za leto 2003 je predstavljena v tabeli (LTO Kranjska Gora, 2005).

Preglednica 4: Število domačih in tujih gostov, povprečna doba bivanja po mesecih za leto 2003 na turističnem območju Kranjske Gore (Vir: LTO Kranjska Gora, 2005)

2003	Št. domačih gostov	Št. tujih gostov	Št. domačih nočitev	Št. tujih nočitev	Povprečna doba bivanja domači	Povprečna doba bivanja tuji	Povprečna doba bivanja domači in tuji
januar	5.708	7.480	21.485	38.763	3,76	5,18	4,6
februar	7.145	5.299	30.741	24.935	4,30	4,71	4,5
marec	3.616	4.188	10.777	17.068	2,98	4,08	3,6
april	1.912	2.864	4.728	8.540	2,47	2,98	2,8
maj	2.504	5.784	6.681	16.427	2,67	2,84	2,8

2003	Št. domačih gostov	Št. tujih gostov	Št. domačih nočitev	Št. tujih nočitev	Povprečna doba bivanja domači	Povprečna doba bivanja tuji	Povprečna doba bivanja domači in tuji
junij	3.182	6.534	7.521	21.387	2,36	3,27	3,0
julij	5.372	10.397	14.614	36.908	2,72	3,55	3,3
avgust	9.508	12.081	22.793	43.300	2,40	5,58	3,1
september	4.509	8.925	7.719	22.156	1,71	2,48	2,2
oktober	2.043	5.356	4.709	11.689	2,30	2,18	2,2
november	2.339	1.467	4.416	3.199	1,89	2,18	2,0
december	2.632	3.860	7.375	14.101	2,80	3,65	3,3
SKUPAJ	50.470	74.235	143.559	258.473	2,84	3,48	3,2

Pri odločitvi za preživljanje prostega časa na turističnem območju Kranjske Gore prevladujejo motivi (LTO Kranjska Gora, 2005):

- naravne lepote,
- mir in počitek,
- podnebne razmere,
- rekreativne dejavnosti,
- ugodne cene,
- igre na srečo,
- možnosti za zabavo.

Občudovalci narave, iskalci zabave in pohodniki so najpomembnejši kranjskogorski segmenti. V zimskem času so predvsem atraktivna smučišča, v poletnem obdobju pa gore za pohodništvo in sprostitev. Precejšen del vseh iskalcev zabave v celotnem turističnem območju se zbira v središču, v Kranjski Gori. Iskalci sprostitve in posebni turisti so prisotni v precej manjši meri. Izboljšana ponudba sprostitev storitev v obliki wellness programov, zabavni programi (igralnica) in kongresni prostori privabljajo tudi goste za krajši obisk ali oddih, kar počasi spreminja predstavo Kranjske gore kot zimske destinacije. Razgibanost in zabava sta ključni zahtevi obiskovalcev turističnega območja Kranjske Gore.

Prednosti in slabosti občine Kranjska Gora, ki vplivajo na turizem

Preglednica 5: Prednosti in slabosti občine Kranjska Gora, ki vplivajo na turizem (Vir: LTO Kranjska Gora 2005)

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - lega na tromeji (večjezičnost) in bližina evropskih emitivnih trgov, - obvladovanje (treh) tujih jezikov turističnih in gostinskih delavcev, - vključevanje tradicije in domače obrti v turistično ponudbo, - izredne naravne danosti (TNP, Julijske Alpe, Karavanke), - aktivne počitnice v neokrnjeni naravi, - raznolike proizvodne možnosti za oblikovanje ponudbe (igralništvo, wellness, šport, poslovni turizem...), - vzpostavljene kolesarske in sprehajalne poti (po planinah pa planinske poti), - izredne možnosti in tradicija razvoja zimskega turizma; - raznolika turistična ponudba (predvsem rekreativne dejavnosti), - interes kapitala za investicije v turizem v centru Kranjske Gore in že uveljavljenih točkah Kranjske Gore v duhu razvoja trajnostnega turizma, - opravljen projekt CRPOV za območje Dovje-Mojstrana, ki opredeljuje vlogo in pomen vasi in predstavlja sistematično obdelane informacije, ki jih lahko zato enostavneje in bolj učinkovito vključimo v oblikovanje turistične ponudbe celotne destinacije, - kakovost in cena hotelske in gostinske ponudbe na relativno visoki ravni v primerjavi z Avstrijo in Italijo, - koncentracija kapitala in dolgoročni interes, - pozitiven trend pri urejanju krajev v občini, - številne ciljne skupine (po motivu), - pozitivno sodelovanje med turističnim podmladkom in LTO ter ostalimi gospodarsko turističnimi subjekti ter turističnimi društvi, 	<ul style="list-style-type: none"> - neenakomeren razvoj destinacije (skoncentriranost v Kranjski Gori), - ni povezovanja različnih elementov komplementarne ponudbe (domače obrti), - premalo izobraženega in usposobljenega kadra, ki bi »živel« za turizem oziroma s turizmom, - kraj premalo živi v duhu turizma (v demografski strukturi prevladuje predvsem starejša populacija), - nepovezanost turističnih ponudnikov in ponudbe (hoteli, kmetije, dejavnosti na kmetijah...), - pasivnost ljudi pri realizaciji možnih ponudb in razvoja idej (ideje so, ni energije in denarja za realizacijo in zato se stvari, predvsem v okolici, prehitro neuspešno zaključujejo), - odseljevanje ljudi (mladih, izobraženih) ter negativno dožemanje turizma in gostinstva (napor in zahtevnost dela v sezonah) zaradi vzorca dela staršev, zaposlenih v tej panogi, - turizem kot »monokultura« v kraju – premalo komplementarnih dejavnosti, oziroma dejavnosti, ki niso neposredno odvisne od turistične sezone ali se ji lažje prilagajajo, - cene nepremičnin so visoke in zato nesprejemljive za mlade družine, ki ne dosegajo ustreznih finančnih vrednosti za njihov nakup. Zato se odseljujejo v sosednje občine, ki nudijo ugodnejše pogoje (finančne) za življenje in tam poiščejo tudi zaposlitev, - preskromno vzpodbujanje mlajših za pozitivno dožemanje turizma kot načina življenja, ki lahko prinaša dobre materialne pogoje (vendar se ta vzgoja sedaj v okviru OŠ že bolj poudarja, podpira in spodbuja pa jo tudi gospodarstvo v turizmu),

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">- vzpostavljena LTO Kranjska Gora,- mir in varnost (z vidika demografije, z vidika turizma),- lega – TNP, prireditve: 2 športni tekmovanji SP,- uvrstitev v zaokroženo turistično območje Julijskih Alp na nacionalni ravni,- čisto okolje, flora in favna,- etnografsko bogastvo, legende, zgodbe (Zlatorog, Kekec),- koncesijske dajatve,- privlačen igralniški proizvod, ki ima pomembno vlogo pri oblikovanju privlačnosti ponudbe destinacije tudi izven zimske in letne sezone.	<ul style="list-style-type: none">- nedorečenost vloge LTO in nedifiniranje, oziroma nejasno definiranje organizacijskih vlog in odgovornosti,- »apartmanizacija« oziroma nesistematično širjenje apartmajev in počitniških hišic zaradi nedorečenega prostorskega plana ter vpliva posameznikov na pridobivanje dovoljenj in sprejemanje tovrstnih odločitev,- nepovezanost gospodarskih subjektov in stihijski razvoj destinacije,- nepovezanost vasi (obrobnih destinacij z LTO) in občutek odrinjenosti ter manjvrednosti,- pomanjkanje vizije gospodarskih objektov,- premalo možnosti za rekreacijo v pokritih prostorih – premalo tovrstne ustrezne športne infrastrukture,- problemi zaradi zastarelosti in omejenosti obstoječe komunalne infrastrukture v destinaciji, ki ni pripravljena na intenzivnejši razvoj (vodovod, kanalizacija...),- zastarelost infrastrukture na smučiščih (žičnice...),- zasičenost dolin in območja z mirujočim prometom (neprimerno parkirani avtomobili, zaradi neurejenih oziroma neopredeljenih parkirnih površin) ob ključnih športnih prireditvah in konicah sezon,- problem neurejenosti prometne infrastrukture območja (predvsem v dolinah, makadamske ceste, ki vodijo pod vznožja planin - Vrata...),- zaradi nedorečenosti razvojnih usmeritev in prioritet ter vsebine destinacijske ponudbe ni zainteresiranih investitorjev za nove objekte in oblikovanje ponudbe zunaj centra Kranjske Gore,- zahteve za financiranje »brez sodelovanja« (bi imel – a ne dal),- preskromna razpoznavnost destinacije oziroma pomanjkanje uveljavljene(nih) blagovne(nih) znamk(e) kranjskogorskega turizma,- obstoječe tržno pozicioniranje kot poceni destinacija v primerjavi z Avstrijo in Italijo,

SLABOSTI	
	<ul style="list-style-type: none">- nerazpoznavnost na tujih trgih (tudi na slovenskem trgu),- urejenost in podoba kraja (destinacije) kot celote z vsemi elementi ni na zadovoljivi ravni (neobnovljene hiše, pomanjkanje pločnikov, zasaditve rož...),- ni primerne večnamenskega prireditvenega prostora,- nekateri deli lokalne politične javnosti oziroma javnega sektorja so turističnemu razvoju destinacije manj naklonjeni oziroma nenaklonjeni,- neoperativnost LTO (razmerje članov sveta) in nesorazmerje glede vpliva na odločitve v primerjavi s posrednimi in neposrednimi vložki ter odvisnostjo od dejavnosti,- nezdržljivost posameznih segmentov ponudbe zaradi obsoječe ponudbe nastanitvenih kapacitet (v neposredni bližini mladinski hotel in hotel, v katerem se zadržujejo pretežno upokojeanci, oziroma segment gostov starejših od 50 let).

Vizija razvoja turizma

Vizija razvoja turizma opredeljuje usmeritev razvoja turizma in turističnega območja občine Kranjska Gora. Strateška vizija dolgoročnega razvoja turističnega območja Kranjske Gore vključuje izzive in spremembe, ki jih prinaša globalizacija, temelji na mednarodni prepoznavnosti, konkurenčnosti ponudbe, urejenosti okolja in trajnostnem razvoju (LTO Kranjska Gora, 2005).

Vizija = predstava o tem, kakšna je prihodnost turistične destinacije Kranjska Gora

Razvoj = postopno se spremeniti, v popolnejšo, bolj dovršeno obliko

VIZIJA RAZVOJA TURISTIČNEGA OBMOČJA KRANJSKE GORE

Turistično območje Kranjske Gore bo postala še bolj mednarodno prepoznavna gorsko turistično območje, locirana v čudoviti in neokrnjeni alpski dolini. Še bolj se bo uveljavila kot stičišče treh dežel in treh kultur. Turistično območje Kranjske Gore bo postalo uspešno mondeno gorsko evropsko turistično območje, prizorišče športa, zabave in prireditvev (LTO Kranjska Gora, 2005). Dinamična in atraktivna bo vedno nudila gostom nepozabna doživetja in sprostitvev, v dotiku s pravljичno belimi in zelenimi vedutami narave, v objemu gostoljubnih in zadovoljnih ljudi ter pristnosti kraja.

Ključni atributi opredeljene vizije so (LTO Kranjska Gora, 2005):

- izredne naravne danosti,
- urejenost okolja in skupne komunalne infrastrukture in opreme kraja,
- ugodna geoprometna lokacija,
- potenciali znanja, usposobljenosti in podjetniške inovativnosti ljudi,
- medsebojna povezanost in sodelovanje turističnih ponudnikov, javnega, zasebnega in civilnega sektorja,
- vzpostavljena in urejena turistična infrastruktura (namestitve, gostinstvo, športna infrastruktura, infrastruktura namenjena zabavi in prireditveni prostori),
- oblikovani programi in ponudba, ki se nanaša oz. je tesno povezana z vzpostavljeno in urejeno turistično infrastrukturo,
- ustrezna razvitost podpornih storitev in drugih dejavnosti (trgovina, prevozi, banke...).

Primerjava razvoja turizma v Kranjski Gori z izbranimi primeri iz drugih Alpskih držav

Turistično območje Kranjska Gora smo primerjali s turističnimi območji iz drugih Alpskih držav. Primerjalne turistične destinacije so bile izbrane na podlagi naravnih danosti, geografskih značilnosti ter ponudbe v zimski in poletni sezoni. Namen primerjave je bil ugotoviti prednosti turističnih območij iz drugih Alpskih držav v razmerju do Kranjske Gore.

Preglednica 6: Primerjava tujih turističnih območij (vir: LTO Kranjska Gora, 2005, www.kitzbuehel.com, www.val-gardena.com, www.chamonix.net)

	Kitzbuehel	Val – Gardena	Chamonix	Kranjska Gora
Zimska ponudba	160 km pripravljenih prog, 60 žičnic, 145 km oskrbovanih strmin, 18 km označenih smučarskih poti po težavnosti, snežni topovi za 40 km prog, 120 km poti za tek na smučeh	175 km strmin, 98 km prog za tek na smučeh, 81 žičnic, 1km dolga sankaska proga, srednja težavnost prog (60%)	17 km dolga proga za hojo s krpljami, teren za turno smučanje, 110 smučarskih prog, visokogorska smučišča, 36 km prog za tek na smučeh, proge za vlečne pse	20 km smučarskih prog, 5 sedežnic, 15 vlečnic, tekmovalni poligon, 40 km tekaških prog, skakalnice za smučarske polete v Planici,
Poletna ponudba	750 km pohodnih poti, 7 tematskih poti, 4 golf igrišča (v neposredni bližini destinacije pa še 18 igrišč)	16 žičnic, ki obratujejo tudi poleti, plezalne poti (3 visoke težavnostne stopnje), pohodne in gorske poti	adrenalinski park, 330 km označenih pohodnih, kolesarskih ter jahalnih poti, golf proga 6076 m, vodni športi (rafting, soteskanje, kajakaštvo), zračni športi (spusti s padalom)	17 lahkih in srednje težkih sprehajalnih poti, 150 km kolesarskih poti, Bike park Elan, golf igrišče, številne pohodniške in planinske poti, teniška igrišča, wellness ponudba
Glavni obiskovalci destinacije	pohodniki, poslovneži, družine in otroci, mladina, športniki	uživalci snežne odeje, profesionalni športniki, adrenalinski navdušenci, uživalci narave, družine in otroci	družine in otroci, uživalci narave, pohodniki, športniki, rekreativni navdušenci	pohodniki, družine in otroci, rekreativni navdušenci, poslovneži
Nastanitvene možnosti	hoteli (2x5*, 20x4*, 20x3*), gostišča, planinska gostišča, hotel z apartmaji, garni hotel, turistične kmetije, mladinska gostišča, kampi, zasebne sobe, počitniške koč	hoteli (2x5*, 27x4*, ***, **), penzioni (12x3*, 5x2*, 2x1*), garni (39x3*, 83x2*, 9x1*), apartmaji (5x4*, 35x3*, 32x2*, 1x1*), gorske koč, zasebne sobe (27x3*, 50x2*, 23x1*)	hoteli (5x4*, 21x3*, 33x2*, 6x1*, 8x brez navedbe), turistične rezidence (4x4*, 3x2*, 4x brez navedbe), apartmaji (56x), gostišča s prenočišči (18x), kampi (5x3*, 7x2*, 1x1*)	9 hotelov, 6 penzionov, 3 gostišča s prenočišči, 21 apartmajev, 1 turistična kmetija, 6 planinskih koč

	Kitzbuehel	Val – Gardena	Chamonix	Kranjska Gora
Število postelj	7766	16700	4855 postelj in 4000 apartmajev	

Slika 5: Golf igrišče v Kitzbuehel-u
Vir: www.kitzbuehel.com

Slika 6: Golf igrišče v Kranjski Gori
Vir: www.kranjska-gora.si

Slika 7: Golf igrišče v Chamonix-u
Vir: www.chamonix.net

Slika 8: Poti za nordijsko hojo v Kitzbuehel-u
Vir: www.kitzbuehel.com

Slika 9: Pohodne poti v Val – Gardeni
Vir: www.val-gardena.com

Slika 10: Pohodne poti v Kranjski Gori

Vir: www.kranjska-gora.si

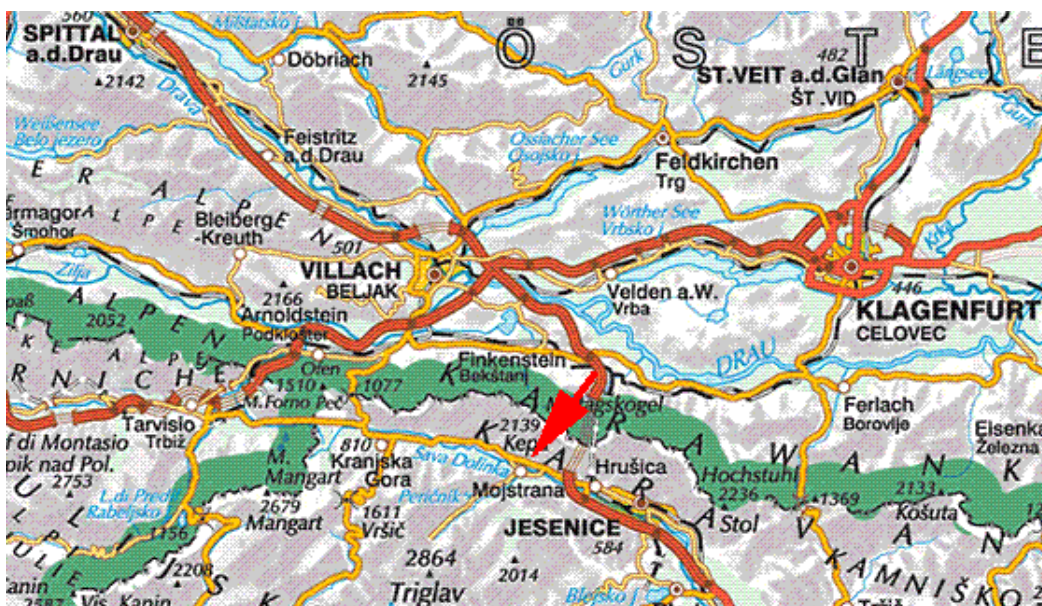
Iz primerjave turističnega območja Kranjska Gora z drugimi izbranimi primeri lahko izhajamo, da mora Kranjska Gora za izboljšanje turistične ponudbe:

- ponuditi večji izbor turistične ponudbe,
- ponudbo deliti na zimsko, letno in celoletno,
- izpostaviti glavne kulturne, športne in druge dogodke,
- povezovati poslovne aktivnosti s sprostitevniimi.

3.2 Analiza obstoječega stanja za naselje Mojstrana

Lega

Mojstrana leži ob izlivu Triglavске Bistrice v Savo Dolinko na nadmorski višini 641 m. Gručasto naselje s 1297 prebivalci stoji na samem vstopu v Triglavski narodni park, na stiku doline Vrata z Zgornjesavsko dolino. Zgornjesavska dolina (tudi Dolina ali Gornjesavska dolina), leži na skrajnem severozahodu Slovenije, tik ob tromeji z Avstrijo in Italijo. Na severu jo omejuje obod Karavank in na jugu Julijske Alpe, proti vzhodu poteka meja pod Jesenicami, kjer se Zgornjesavska dolina odpira v Radovljiško kotlino, na zahodu pa po razvodju med porečjem Save in Zilje, zahodno od Rateč.

Slika 11: Lega Mojstrane
Vir: www.mojstrana.com

Kratka zgodovina

Gorenjski kot ob zgornji Savi Dolinki je predstavljal dolgo časa izrazito staro gozdno pokrajino, ki je bila skoraj brez povezave z ostalim svetom. To ozemlje je bilo vse do 14. stoletja tako rekoč nenaseljeno. Do krčenja obsežnih gozdov je prišlo šele proti sredini 14. stoletja zaradi razvoja rudarstva. Sredi tega prostranega nenaseljenega predela se je razmeroma zgodaj pojavilo naselje Dovje (v prvi polovici 11. stoletja), ki je bilo skozi dolga stoletja povsem osamljeno in zelo skromno poseljeno. V začetku 14. stoletja nastane sosednja vas Mojstrana. Prebivalci so se ukvarjali predvsem s kmetijstvom in gozdarstvom. Mojstranško ozemlje pa ni vabilo k naselitvi samo kmeta. Zelo zgodaj se je namreč tam začelo razvijati tudi železarstvo, na kar kaže težka in gosta žlindra, ki so jo našli na mestu cementarne in pa staro nahajališče rude v Požarju nasproti Cmira. Železo so domačini prodajali v Italijo. Razvijajoče se železarstvo je omogočalo obstoj sloju, ki ni bil prvenstveno vezan na grudo. Ljudska tradicija, ki povezuje mojstranške fužine s sv. Hemo, kaže na to, da so bili ti fužinarji po rodu Korošci. Ti so začeli postavljati fužine na “volka”, ki so izpodrinile stare primitivne kmečke peči. Do naprednejšega fužinarstva je prišlo v začetku 16. stoletja s prihodom Italijanov iz Brescie, ki so uvajali svoj način taljenja. V Mojstrani je takrat zraslo podjetje, ki je v glavnem predelovalo v jeklo gradivo iz Save. Fužinarska posest v Mojstrani je bila večinoma združena s tisto v Plavžu pri Jesenicah. Tam so se vrstili najrazličnejši

lastniki, med katerimi je bilo kaj malo domačinov. Vas Mojstrana je dobila ime po mojstrih in obrtnikih (Blaznik, 1955).

Relief

Območje je reliefno zelo razgibano. Iz Mojstrane segajo v Julijske Alpe gorske doline, ki so jih izoblikovali ledeniki in jim dali značilne koritaste oblike. Nad dolino Vrat se vzpenjajo Stenar (2601 m), Pihavec (2414 m) in nad sklepom doline severna triglavska stena. V grebenu, ki deli Vrata in Kot, gospoduje Cmir (2393 m), med kotom in Krmo pa Rjavina (2532 m). Dolina Radovna deli Triglavsko pogorje od Mežakle. Za enotno sleme zahodnih Karavank, ki se vleče od Peči preko Kepe (2144 m), naprej na Golico, ...so značilna razčlenjena prisojna pobočja.

V Julijskih Alpah sta glavni kamenini dolomit in apnenec. Od nekdanjih ledeniških jezerc in aluvialnih nanosov rek so ostale prodnate in ilovnate usedline ter apniška glina.

Klimatske značilnosti

Podnebje naselja spada v alpski podnebni pas, ki je značilen po dolgih in snežnih zimah, ter kratkih, zmerno toplih poletjih, pogostih vzhodnih vetrovih in obilnih padavinah. Zima je običajno dolga 4 do 5 mesecev, povprečno število snežnih dni je dobrih štiri mesece. Povprečna najnižja dnevna temperatura v mesecu januarju je -8°C , čez dan pa se ozračje segreje nad 0°C . V najtoplejšem mesecu v letu je povprečna jutranja temperatura 10°C , podnevi pa se običajno ogreje na 23°C . Pozimi so velike razlike med osojnimi in prisojnimi pobočji, ki dolino omejujejo. Prisojna pobočja so tako v zimskem času primerna za izlete in sprehode, ker ponujajo zaželeno sončno obsevanje, osojna pobočja pa varujejo in ohranjajo snežno odejo za smučanje.

Nadmorska višina zagotavlja, da poletna vročina in sopara ne sežeta do Mojstrane, čeprav se izjemoma tudi zgodi, da se živo srebro povzpne nad 30°C . V lepih poletnih dneh se razvijejo pobočni in dolinski vetrovi, ki omilijo vročino (LTO Kranjska Gora, 2005).

Demografske značilnosti naselja Mojstrana

V naselju Mojstrana živi 1211 prebivalcev, kar znaša 23,1% skupnega prebivalstva občine Kranjska Gora. Po velikosti je Mojstrana drugo naselje v občini, za Kranjsko Goro, ki ima po zadnjem popisu 1428 prebivalcev (popis 2002, www.stat.si/popis2002).

Preglednica 7: Prebivalstvo in gospodinjstva (Vir: Popis 2002, www.stat.si/popis2002)

NASELJE	PREBIVALSTVO			GOSPODINJSTVA	
	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Povp. velikost
Občina	5247	2565	2682	1997	2,6
Mojstrana	1211	591	620	444	2,7

Delež moških v naselju Mojstrana znaša 48,8% in je skoraj enak občinskemu povprečju, ki znaša 48,9%. Tudi povprečna velikost gospodinjstev je približno enaka občinskemu povprečju.

Preglednica 8: Starostne skupine prebivalstva (Vir: Popis 2002, www.stat.si/popis2002)

NASELJE	0-14 let	15-24 let	25-34 let	35-44 let	45-54 let	55-64 let	nad 64 let
Občina	699	701	685	794	906	631	831
Mojstrana	143	193	159	169	226	145	176

Delež šoloobveznih prebivalcev v Mojstrani je 11,8%, v celotni občini pa 13,3%. Največji delež prebivalstva je starostna skupina od 45 – 54 let in znaša 18,7% v Mojstrani, na območju občine pa nekoliko manj in sicer 17,3%. Delež starega prebivalstva (nad 64 let) je v Mojstrani 14,5%, kar je nižje od občinskega povprečja, ki znaša 15,9%.

Preglednica 9: Izobrazbena struktura prebivalstva (Vir: Popis 2002, www.stat.si/popis2002)

NASELJE	Skupaj	Nepopolna osnovna šola	Končana osnovna šola	Nižja ali srednja poklicna	Srednja strokovna in splošna	Višja in visoka šola
Občina	4548	218	898	1368	1481	583
Mojstrana	1068	68	237	293	353	117

Delež prebivalstva brez izobrazbe v Mojstrani je 6,4% in je večji od občinskega povprečja, ki znaša 4,7%. Največji delež prebivalstva ima končano srednjo strokovno šolo, ki v Mojstrani znaša 32,6%, občinsko povprečje pa je 33,1%.

Preglednica 10: Aktivnost prebivalstva (Vir: Popis 2002, www.stat.si/popis2002)

NASELJE	Skupaj	Aktivno prebivalstvo	Neaktivno prebivalstvo		
			Otroci, dijaki, študenti	Upokojenci	Drugi neaktivni
Občina	5247	2620	1170	1336	121
Mojstrana	1211	622	263	314	12

Delež brezposelnosti v Mojstrani, ki znaša 1%, je nižji od občinskega, ki je 2,3%. Po popisu leta 1991 je bila stopnja brezposelnosti v Mojstrani veliko višja in sicer 16,2%, na območju občine pa 13,6%.

Struktura brezposelnih po popisu leta 1991 je bila odsev gospodarskih sprememb na Jesenicah (zaprtje stare jeklarne in zmanjšanje števila zaposlenih) ter pričakovanja prebivalstva, da se bo turizem na tem območju hitreje razvijal. Tako je bilo v strukturi brezposelnih po popisu leta 1991 21% metalurgov, obdelovalcev kovin, mehanikov in strojnikov oz. 12,1% tistih, ki imajo različne poklice s področja turizma in gostinstva (CRPOV, 1997).

Na osnovi navedenih podatkov lahko zaključimo, da je demografska struktura v glavnem podobna občinskemu povprečju ter da naselje Mojstrana razpolaga z ustreznim demografskim potencialom, ki omogoča uspešno in hitro realizacijo razvojnih načrtov in programov (CRPOV, 1997).

Struktura gospodarskih dejavnosti, registriranih na območju naselja

Kot je razvidno iz preglednice 11 je bilo v Mojstrani skupno registriranih 132 podjetij oz. obrtnikov in samostojnih podjetnikov. Od tega je bila približno petina (18,2%) registrirana na področju negospodarstva (CRPOV, 1997).

Preglednica 11: Struktura registriranih podjetij, obrtnikov in samostojnih podjetnikov (Vir: CRPOV, 1997)

Področje	Register podjetij	Register obrtnikov in samostojnih podjetnikov	Skupaj
Industrija in rudarstvo	6	0	6
Kmetijstvo	0	1	1
Gozdarstvo	0	0	0
Vodno gospodarstvo	0	0	0
Gradbeništvo	2	5	7
Promet in zveze	4	8	12
Trgovina	7	3	10
Gostinstvo in turizem	11	27	38
Obrt in osebne storitve	4	17	21
Stanovanjsko – komunalne dejavnosti	1	0	1
Finančne, tehnične in poslovne storitve	9	3	12
Skupaj gospodarske dejavnosti	44	64	108
Izobraževanje, znanost, kultura, informacije	9	0	9
Zdravstveno in socialno varstvo	2	0	2
DPS, SIS, DPO	13	0	13
Skupaj negospodarske dejavnosti	24	0	24
Skupaj dejavnosti	68	64	132

V okviru gospodarskih dejavnosti, je bil kot je bilo pričakovano največji del registriranih dejavnosti s področja gostinstva in turizma (35,2%). Na drugem mestu je področje obrti in osebnih storitev (15,9%), na tretjem mestu so dejavnosti s področja prometa ter finančnih, tehničnih in poslovnih storitev z 9,1% registriranih enot (CRPOV, 1997).

Lahko rečemo, da je razmerje 18,2% : 34,1% med gostinstvom in turizmom ter med njihovimi tradicionalno spremljajočimi dejavnostmi zadovoljivo. Vsekakor se ta zaključek nanaša le na kvantitativno razmerje, ne pa tudi na kvaliteto in ustreznost strukture ponudbe spremljajočih dejavnosti (CRPOV, 1997).

Na področju gostinstva in turizma je največji delež obrtnikov in samostojnih podjetnikov (66,7%) registriranih za oddajanje turističnih sob. Pri podjetjih so na tem področju v glavnem registrirani planinski in počitniški domovi (36,4%) oziroma bifeji in gostilne (27,3%).

Na področju obrti in zasebnih storitev je bilo registrirano kar 14 različnih dejavnosti (mizarstvo, frizerstvo, kjučavničarstvo, avdio – video servis, kleparstvo, lesostrugarstvo, dodelava drobnih tekstilnih izdelkov itn.). Glede na tradicijo tega kraja in razvojne potenciale na področju turizma lahko zaključimo, da obstoječa ponudba ni ustrezna ter da jo je nujno potrebno razširiti z nekaterimi dejavnostmi kot so npr.: urar, optik, rent a car, izposoja smučarske opreme in druge opreme za zimski in poletni turizem, ski servis, peka kruha in peciva, fotograf, storitve zabavnih parkov, predvsem za otroke itn (CRPOV, 1997).

Na področju prometa in zvez prevladujejo avtoprevozniki (83,3%), kar zagotovo ne ustreza turistični podobi tega kraja in potrebam turistov.

Četrto po deležu oziroma strukturi registriranih dejavnosti in najpomembnejše področje, ki ni posebej vezano za področje turizma in gostinstva, je področje finančnih, tehničnih in poslovnih storitev. V okviru tega področja so registrirane različne dejavnosti, kot so npr.: ekonomsko, organizacijsko in tehnično svetovanje, različne oblike projektiranja, špedicija in posredništvo, inženiring itn (CRPOV, 1997).

Treba pa je omeniti, da je delež trgovine v strukturi dejavnosti precej skromen, kar predstavlja nekaj prodajaln z osnovnimi življenjskimi izdelki, ki s svojo ponudbo ne zadovoljujejo potreb lokalnega prebivalstva kot turistov. V obstoječi ponudbi ni specializiranih prodajaln, ustreznih povpraševanju turistov v zimski in poletni sezoni oziroma ni prodajaln z različnimi domačimi izdelki, kar bi istočasno predstavljalo promocijo lokalnega kraja (Razvojni program za Dovje in Mojstrano, 1997).

Namenska raba prostora

Mojstrana se nahaja ob vznožju gora in gorskih grebenov, zato je v neposredni bližini naselja namenska raba prostora gozd in neplodno. Čeprav je območje bogato z gozdom, se domačini z gozdarstvom ne ukvarjajo. Eden od razlogov je tudi ta, da je območje gozdov precej strmo in težko dostopno še posebej za mehanizacijo. Upoštevati pa je treba tudi varovalna območja, ki se nahajajo v bližini naselja kot sta TNP in Natura 2000.

Na ravninskem delu naselja, ki ni poseljen, se nahajajo predvsem travniki. Površin za kmetijstvo kot so njive je zelo malo. Območje za kmetijstvo ni kaj dosti primerno, ker je sonca zelo malo zaradi gora, ki obdajajo naselje. Ravninski del naselja je pozimi primeren za tekaško progo.

Ob naselju teče reka Sava Dolinka, prav skozi naselje pa Bistrica. Opaziti se da, da se je poselitev začela in širila prav ob rekah. Ob rekah je bilo največ ravnine, ki je najbolj primerna za gradnjo. Reko Bistrico in njeno ledeno mrzlo vodo pozimi izkoriščajo za izdelavo umetnih lednih slapov v Mlačci, ki so namenjeni lednemu plezanju ter za zasneževanje smučišča, ki se nahaja na začetku naselja ob vznožju Jerebikovca (glej karto Analiza rabe tal).

Prometna analiza

Naselje Mojstrana je prometno lahko dostopna. Skozi dolino vodi regionalna cesta. Iz osrednje dela Slovenije je dostopna iz smeri Kranj – Jesenice –Mojstrana, iz severnih in zahodnih regij pa preko prehoda Karavanke, Vršič in Predil. Na zahodu je najbližja avtocesta pri 30 km oddaljenem Trbižu (ITA), na severu pri 30 km oddaljenem Beljaku (A) in na vzhodu tik ob meji občine Kranjska Gora poteka jeseniška avtocesta. Oddaljenost do dveh železniških postaj (Beljak, Trbiž) je 35 km, jeseniška železniška postaja pa je oddaljena le 10 km. Od najbližjega letališča (Ljubljana - Brnik) je Mojstrana oddaljena 60 km, od letališča v avstrijskem Celovcu pa 70 km.

Zraven regionalne ceste mimo naselja je bila včasih speljana železnica, vendar so jo pred približno štiridesetimi leti ukinili. Trasa železnice je sedaj slabo vidna, saj se je območje zaraslo, na nekaterih odsekih pa so po njej speljali kolesarsko stezo. Nekaterim domačinom, predvsem starejšim ukinitvev železnice ne odgovarja, saj je potovanje z vlakom udobnejše in hitrejše kot z avtobusom.

Mojstrana ima eno avtobusno postajo, ki se nahaja sredi vasi. Relacija avtobusa, ki pelje iz tega postajališča, je Mojstrana – Jesenice – Mojstrana. Ob regionalni cesti pa se nahaja še ena avtobusna postaja, s katere avtobus pelje tudi v Ljubljano ali Rateče. Ker se postajališče nahaja izven naselja, je zelo nepraktično, predvsem za starejše ljudi, tiste ki morajo po opravkih z avtobusom.

Parkirnih površin v naselju je dovolj, razen v bližini smučišča in drsališča ter v Mlačci, je potrebno urediti parkirni prostor. Problem parkirnega prostora pa je v Vratih, saj je čedalje več prometa.

Prebivalci Mojstrane se zavedajo problematike prometnega obremenjevanja doline Vrata, prav tako tudi sosednjih dolin Kot ter Krma in si želijo, da se ta problem reši. Na režim urejanja

prometa s plačilom parkirnine se strinjajo, 26% jih celo meni, da bi bila lahko višja. Prav tako so zainteresirani za omejitev prometa v dolino Vrata (65%) ter za uvedbo javnega prevoza (74%). Domačini so predlagali tudi potencialno primerne lokacije za ureditev parkirišč in sicer: pri Rosu, Mlačca ter pri smučišču (CIPRA, 2006) (glej karto Prometna analiza).

Morfološka analiza

Naselje je precej strnjeno, saj je prostor za poselitev zelo omejen s strmimi pobočji gora. Naselje ima staro vaško jedro, ki se nahaja ob reki Savi in lokalni cesti, ki vodi skozi naselje. Hiše in gospodarska poslopja v starem vaškem jedru so zelo strnjena, saj so izkoristili vsak delček zemlje primerne za gradnjo.

Naselje se je širilo proti J in JZ. Hiše v tem delu naselja imajo že nekoliko več dvorišča in vrta okoli. Postavljene so pretežno v vrstah kar je bolj funkcionalno. V tem delu naselja se nahaja največ javnih objektov kot so šola, trgovina, pošta, zdravstveni dom, vrtec, gasilski dom.

Razpršeno gradnjo in možnost za širitev naselja je opaziti na JV delu naselja, kjer teren ni več povsem raven. V tem delu naselja bivajo tisti, ki se še malo ukvarjajo s kmetijstvom, saj so v bližini površine primerne za kmetijske dejavnosti.

KARTA: ANALIZA RABE TAL

KARTA: PROMETNA ANALIZA

KARTA: MORFOLOŠKA ANALIZA

Cerkev se nahaja na robu naselja. Pokopališča v Mojstrani ni, najbližje pokopališče se nahaja v sosednji vasi in sicer na Dovjem (glej karto Morfološka analiza).

Analiza namembnosti objektov

Po namembnosti prevladujejo stanovanjski objekti, predvsem enodružinske hiše, nekaj pa je tudi večstanovanjskih objektov. Gospodarska poslopja, ki se nahajajo v naselju, so bolj ali manj zapuščena, saj se redkokdo še ukvarja s kmetijstvom. Pod javne objekte spadajo: šola, vrtec, trgovina, pošta, zdravstveni dom, gasilski dom in triglavski muzej. Gostinski objekti so štirje in sicer: Laika bar, picerija Kot, Time out in gostilna Pr' Železn'k, kejr nudijo tudi domače kmečke jedi. Včasih so v Mojstrani imeli hotel oziroma zdravilišče, vendar je sedaj ta objekt zapuščen. Pravtako je zapuščen tudi industrijski objekt, kjer so včasih predelovali jeklo (glej karto Analiza namembnosti objektov).

Vizualna analiza

Naselje se nahaja v dolini, zato je z južne strani obdana z visokim hribovjem in ozkimi dolinami. Na vzhodni strani naselja je ohranjenega še nekaj odprtega prostora, proti jugu pa se naselje močno zoži v ozko dolino, ki vodi do Vrat.

Mojstrana ima čudovit razgled na Julijske Alpe, tudi na Karavanke in hribovje, ki jo obdaja. Iz središča vasi se proti Z odpira pogled na Grančišče, proti J na greben Črne gore, proti JV na Jerebikovec, proti S je krasen pogled na sosednjo vas Dovje, ki je na bolj strmem pobočju, proti SZ pa se vidi Kepa. Iz vzhodnega dela naselja se proti Z razprostira pogled na Vrtaško planino in vrh Sleme tik nad njo ter proti JZ na Stenar. V križišču regionalne in lokalne ceste, ki vodi v Mojstrano je od JV do JZ lep razgled na Mežakljo in Jerebikovec, ki je zahodni vrh Mežaklje, Rjavino, greben Črne gore, Cmir, Triglav in Sleme.

Na zahodnem hribu Grančišče, ki je od naselja oddaljen le pol ure hoda, je razgledna točka, s katere se vidi Mojstrana, sosednja vas Dovje in Karavanke (Kepa, Dovška baba) (glej karto Vizualna analiza).

Naravne vrednote

DOLINA VRATA

Iz Mojstrane vodijo tri čudovite alpske doline v samo osrčje Julijskih Alp, v podnožje najvišjega vrha Triglava (2864 m), Vrata, Kot in Krma. Dolina Vrata se razteza od Mojstrane do vznožja

severne stene Triglava in spada med pokrajinsko najlepše doline Julijskih Alp. Vrata so lahko dostopna dolina, saj po njej vodi makadamska cesta, ki je deloma asfaltirana. Od začetka doline do slapu Peričnik je urejena pešpot ob desnem bregu Bistrice, nato pa še pešpot pod Galerijami skoraj do konca doline (www.mojstrana.com) (glej karto Varovana območja in znamenitosti).

Slika 12: Dolina Vrata

Vir: www.mojstrana.com

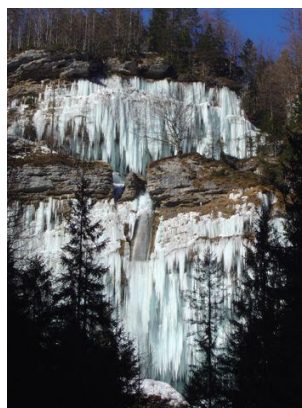
SLAP PERIČNIK

V dolini Vrata, na poti proti Aljaževemu domu, po približno štirih kilometrih uzremo enkraten slap, ki prosto pada 52 metrov globoko v dolino. Od Koče pri Peričniku (750 m) pridemo v desetih minutah do kotanje, kamor pada slap. Od tod se lahko povzpemo še k zgornjemu slapu, ki prav tako prši čez konglomeratno steno, vendar je njegova višina le 16 metrov. Tudi pozimi je slap izredno slikovit, saj zamrzne v nešteto ledenih kapnikov in sveč. Posebna privlačnost slapu je tudi ta, da se pod njim lahko sprehodimo, tako da gremo za slapom na drugo stran (www.mojstrana.com).

Slika 13: Slap Peričnik

Vir: www.mojstrana.com

Slika 14: Slap Peričnik pozimi

Vir: www.mojstrana.com

KARTA: ANALIZA NAMEMBNOSTI OBJEKTOV

KARTA: VIZUALNA ANALIZA

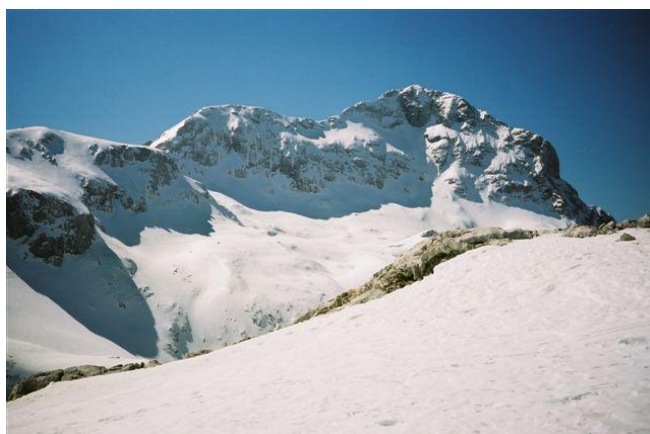
KARTA: VAROVANA OBMOČJA IN ZNAMENITOSTI

TRIGLAV IN TRIGLAVSKA SEVERNA STENA

Kjer se cesta konča, je od parkirišča 200 metrov do Aljaževega doma (1015 m), ki je najpomembnejše izhodišče za številne vzpone na Triglav, Škrlatico, Stenar itd. Severno Triglavsko steno uvrščajo med najmogočnejše stene v Alpah. Mogočen vtis naredi stena predvsem zaradi širine (3 km) in višine (ca. 1000 m). Največja višinska razlika je okrog 1200 metrov, povprečna nagnjenost pa znaša 45 stopinj. Steno prekinjajo v navpični smeri stebri in grape, po katerih potekajo številne alpinistične smeri. V zahodnem delu stene je ob geološkem prelomu najnižja točka, prelaz Luknja (1758 m), starodaven prehod med dolinama Save in Soče (www.mojstrana.com).

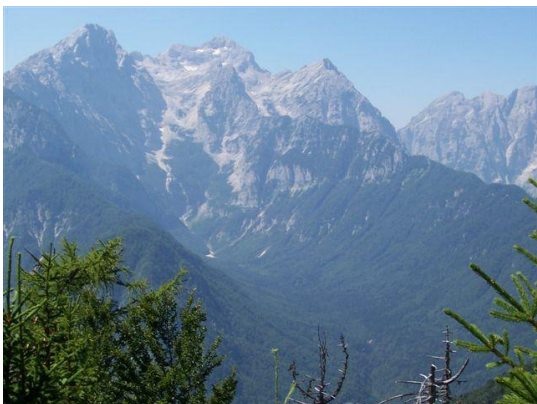
Slika 15: Triglavsko severna stena
Vir: www.mojstrana.com

Slika 16: Triglav
Vir: www.mojstrana.com

DOLINA KOT

Iz doline Kot je eden lažjih in hitrih dostopov na Triglav, saj za pot do Staničevega doma

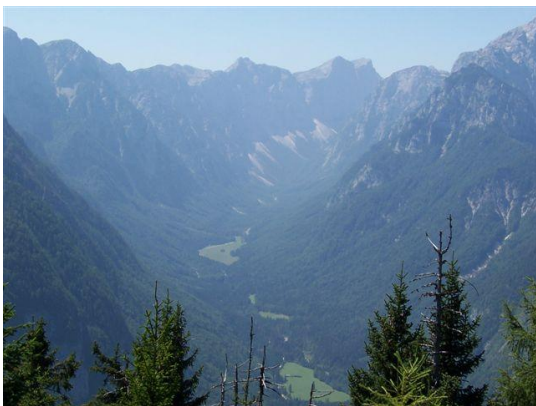

Slika 17: Dolina Kot
Vir: www.mojstrana.com

potrebujete dobre 4 ure. Dostop je možen po gozdni cesti do Lengarjevega rovta (1000 m, 3 km). Tu ni planinskih postojank, zavetišče za planince nudijo le svisli na Lengarjevem rovту. V zgornjem zatrepnem delu ledeniško preoblikovane doline lahko občudujemo stene Rjavine (2532 m), Luknje peči (2245 m) in Vrbanove špice (2408 m) (www.mojstrana.com).

DOLINA KRMA

Krma predstavlja najlažjo, a obenem najdaljšo varianto poti na vrh očaka. Pozimi je raj za turno smučanje. Dolina je dolga približno sedem kilometrov in je vzhodno nadaljevanje doline

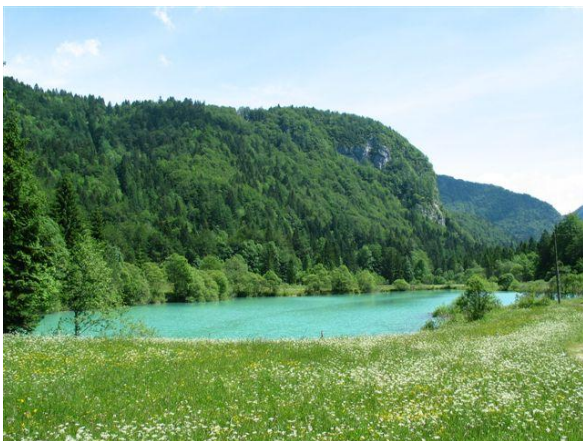

Radovna. Zaključuje se pogledom na Rjavino (2532 m), Tosc (2275 m) in Vernar (2225 m). Dostop do konca doline Krma je možen po cesti iz Mojstrane skozi Zgornjo Radovno do Zasipske planine (8 km, peš 2 uri). Na Zasipski planini stoji Kovinarska koča (870 m), od koder se v približno šestih do sedmih urah povzpemo na vrh Triglava (www.mojstrana.com).

Slika 18: Dolina Krma
Vir: www.mojstrana.com

RADOVNA

Ime Radovna nosijo naselje, reka in 20 kilometrov dolga dolina, ki sega od dolin Krma in Kot do Radovljiške kotline. Ozka dolina leži med pobočji Mežakle in Pokljuke, pokrivajo pa jo grbinasti travniki. Reka Radovna izvira v Zgornji Radovni, kmalu pod Gogalovo domačijo. Pred isto domačijo stoji velikanska lipa. Drevo, ki je pravzaprav lipovec, je visoko približno 25 metrov, deblo ima premer dobra 2 metra, staro pa je okrog 500 let (www.mojstrana.com).

Slika 19: Reka Radovna
Vir: www.mojstrana.com

Slika 20: Lipa pred Gogalovo domačijo
Vir: www.mojstrana.com

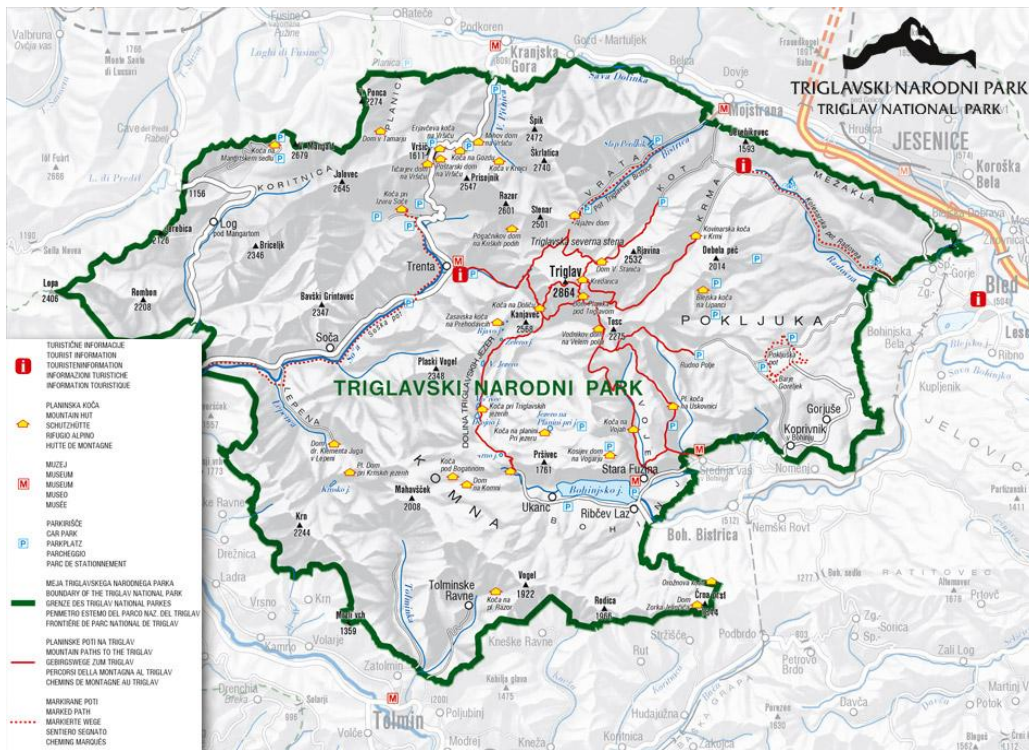
JULIJSKE ALPE IN TRIGLAVSKI NARODNI PARK

Julijske Alpe so najvišja visokogorska skupina v Sloveniji z najvišjim slovenskim vrhom Triglavom (2864 m), ki se dviga v njenem osrčju. Večino površja Julijskih Alp pokriva Triglavski narodni park, ena tretjina pa sega celo v Italijo. Upravno je ozemlje narodnega parka razdeljeno med 7 občin, znotraj ozemlja leži 25 naselij, upravlja ga Javni zavod TNP. Leta 1981 se je park razširil na današnjo velikost 83.807 ha ozemlja, ki se deli na osrednji del (55.332 ha) in obrobni del (28.475 ha). Na območju parka je že od nekdaj vrsta gospodarskih dejavnosti, ki pa naravne pokrajine niso bistveno spremenile. To so gozdarstvo, kmetijstvo in planinstvo (www.mojstrana.com). V osrednjem delu parka velja poseben varstveni režim, ki prepoveduje gradnjo infrastrukturnih objektov ter tiste dejavnosti, ki bi lahko prizadele živalski in rastlinski svet, onesnažile vodo in zrak ali spremenile naravni izgled in lepoto pokrajine. Zato je v osrednjem delu parka prepovedano graditi ceste za javni promet, elektrarne, žičnice, hotele, počitniške hišice, daljnovode in rudniške kope (Jeršič, 1990). Namen TNP je varovati največje naravne vrednote narodnega in mednarodnega pomena, skrbeti za kulturno krajino in ohraniti kulturno dediščino, zagotavljanje možnosti za življenje stalno naseljenega prebivalstva v parku in za sonaravni razvoj, usmerjanje obiskovalcev v doživljanje narave in njej ustrezajoče vrste rekreacije (www.mojstrana.com).

Slika 21: Julijske Alpe

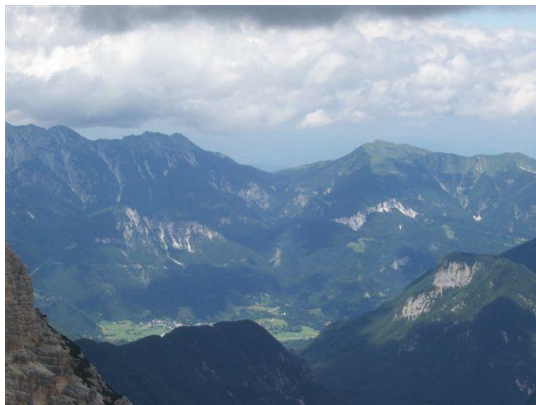
Vir: www.mojstrana.com

Slika 22: Območje Triglavskega narodnega parka
Vir: www.tnp.si

KARAVANKE

Mejno gorovje med Slovenijo in Avstrijo ima značilno vzhod-zahod smer hrbtov in dolin, ki si sledijo kot karavana; od tod izvira ime Karavanke. Gorska veriga je dolga okoli 100 kilometrov. Zahodni del je višji, tu sta najvišja vrhova Stol (2236 m) in Kepa (2143 m), ki sta v naši

Slika 23: Karavanke
Vir: www.mojstrana.com

neposredni bližini in priljubljeni planinski točki. Čez Karavanke je vedno teklen živahen promet, še vedno potekajo ceste čez iste prevale (Jezerški vrh 1218 m, Ljubelj 1058 m, Korensko sedlo 1073 m). Razvil se je gorski turizem (19 planinskih domov) in smučarska središča - Peč, Peca, Zelenica (www.mojstrana.com).

SAVA DOLINKA

Reka Sava Dolinka je ločnica med obema gorovjema, Karavankami in Julijskimi Alpami. Izvira v

Tamarju kot slap Nadiža, ponikne in podzemno teče skozi dolino Planice do Zelencev, kjer ponovno pride na dan v jezercu zelene barve. Sava Dolinka skupaj s Savo Bohinjko pri Radovljici ustvari najdaljšo slovensko reko, Savo (www.mojstrana.com).

Slika 24: Sava Dolinka
Vir: www.mojstrana.com

Kulturna dediščina

CERKEV SV. KLEMENA V MOJSTRANI

Podružnična cerkev Sv. Klemenena naj bi po ljudskem izročilu nastala na mestu, kjer sta leta 868 prenočevala brata Sv. Ciril in Metod, ko sta nesla kosti Sv. Klemenena papežu v Rim. Najprej je bila na tem kraju postavljena romanska kapela ovalne oblike s precej nizkim obokom. V baroku so cerkev nekoliko podaljšali, dodali dve okni v zahodni steni in prizidali zvonik. Zadnjo prezidavo je cerkev doživela v 19.st., ko so povečali okna v ladijskem delu (www.mojstrana.com).

Slika 25: Cerkev sv. Klemenena
v Mojstrani

TRIGLAVSKA MUZEJSKA ZBIRKA

Muzej v Mojstrani so odprli leta 1984 v nekdanji Jozlnovi gostilni. V zbirki je razstavljeno gradivo o zgodovini planinstva na Slovenskem: o prvih pristopih na Triglav, ustanovitvi in

delovanju Slovenskega planinskega društva in njegovih podružnicah, gradnji planinskih koč, Turistovskem klubu Skala, Gorski reševalni službi, Jakobu Aljažu in predstavitvi Triglavskega narodnega parka (rastlinstvo, živalstvo, arhitektura in geološke značilnosti tega območja). Muzej hrani tudi zbirko stare alpinistične opreme, stare fotografije nosačev s tovorom, predmete stare obrti...

(www.mojstrana.com, TD Dovje Mojstrana)

Slika 26: Triglavska muzejska zbirka
Vir: www.mojstrana.com

ŠMERCOVA HIŠA

Hiša je bila del znane turistične gostilne, ki je slovela po ugledu, gostoljubju in dobri postrežbi.

Prelepe freske Sv. Florjana, Višarske Marije in Mihaela - zavetnika dovške cerkve dajejo hiši poseben čar in vrednost. Freske so označevale gostilne s prenočišči, ki so vodile po Zgornjesavski dolini na Svete Višarje (www.mojstrana.com).

Slika 27: Šmercova hiša
Vir: www.mojstrana.com

AMBROŽIČEVA HIŠA

Zanimiva je predvsem zaradi niza panjskih končnic, ki krasijo pročelje hiše. Tu je nekdanj živel

ustanovitelj čebelarstvo-sadjarstva društva, Mihael Ambrožič (1846-1904). Bil je svetovno znan čebelar, trgovec s čebeljimi panji, maticami in medom. V spomin so mu leta 1983 postavili spominsko ploščo z znaki zlatih odlikovanj in medalj, ki jih je prejel med svojim delovanjem (www.mojstrana.com).

Slika 28: Ambrožičeva hiša

Vir: www.mojstrana.com

ŠPANOVA HIŠA

Španova kmetija naj bi bila po ustnem izročilu najstarejša v Mojstrani. Ime Špan je pogosto

slovensko hišno ime, kar kaže na pomembno funkcijo gospodarja kot župana kraja. Domačija je bila ena najbogatejših, saj so se domači ukvarjali s prevozništvom ("furanjem"). Hiša je primer kmečkega baroka, kar kažejo poslikave različnih ornamentov in sončne ure na fasadi iz leta 1747

(www.mojstrana.com).

Slika 29: Španova hiša

Vir: www.mojstrana.com

SPOMENIK PADLIM PARTIZANOM GORNIKOM V VRATIH

To je velik balvan, v katerega je zabit največji plezalni klin z vponko, kar jih poznamo na svetu. Ob njem se nam ponuja čudovit pogled na severno steno Triglava. Spomenik je posvečen padlim partizanom gornikom v drugi svetovni vojni (www.mojstrana.com).

Slika 30: Spomenik v Vratih
Vir: www.mojstrana.com

PSNAKOVA ŽAGA IN MLIN V RADOVNI

Nahajata se 300 metrov od izvira Radovne, pod Gogalovo domačijo. Mlin in žaga sta delovala le občasno - ob veliki vodi. Kdaj sta bila zgrajena, ni znano, obratovala pa sta vse do 70-ih let (www.mojstrana.com).

Slika 31: Žaga v Radovni
Vir: www.mojstrana.com

Slika 32: Mlin v Radovni
Vir: www.mojstrana.com

3.3 SWOT analiza in izhodišča za razvoj obravnavanega območja

SWOT analiza je pomembna pri razvoju in urejanju določenega območja, saj predstavlja prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti območja.

Preglednica 12: Prednosti in slabosti obravnavanega območja

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">○ lega v neposredni bližini neokrnjene narave (gore, gozdovi, TNP),○ lega na tromeji (večjezičnost),○ območje bogato z vodotoki,○ mirno in čisto okolje,○ ugodna klima,○ bogata naravna in kulturna dediščina,○ dobre prometne povezave (lahka dostopnost),○ možnosti za razvoj turizma in rekreacije,○ možnost prodaje domačih izdelkov,○ odmaknjenost naselja od glavne (regionalne) ceste.	<ul style="list-style-type: none">○ v bližini turistični center občine Kranjska Gora,○ slaba gostinska in turistična ponudba,○ zimska sezona odvisna od vremena (snega),○ pomanjkanje strokovnega kadra v turizmu,○ slaba turistična infrastruktura,○ pomanjkanje razvojne strategije turizma,○ premalo podpore od občine, da se razvijejo manjša naselja,○ neizkoriščena možnost trženja lege Mojstrane (vhod TNP, alpske doline, slap Peričnik),○ nerazpoznavnost na tujih in tudi na Slovenskem trgu,○ nepovezanost vasi v občini,○ odseljevanje mladih, izobraženih ljudi,○ visoke cene nepremičnin, nesprejemljive za mlade družine.

Preglednica 13: Priložnosti in nevarnosti obravnavanega območja

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none">○ razvoj turistične ponudbe,○ izkoriščanje naravnih in kulturnih danosti v turistične namene,○ vključitev razvoja turizma v prostorski plan občine,○ vzpodbujenje usposobljenih in izobraženih kadrov v turizmu,○ prostor za turistične in rekreacijske dejavnosti,○ razvoj ponudbe domačih izdelkov (potica, medica,...),○ možnost trženja lege naselja,○ razširitev turistične ponudbe čez celo leto (ne le na zimsko in letno),○ čezmejno sodelovanje.	<ul style="list-style-type: none">○ prevelika obremenitev okolja zaradi preintenzivnega razvoja turizma,○ možna nesoglasja med varovanimi območji in ekonomskimi interesi,○ zime brez snega,○ zaraščanje krajine zaradi opustitve kmetijstva,○ naravne nesreče,○ prometna preobremenjenost v konicah sezone,○ neupoštevanje idej domačinov,○ uničenje naravnega ekosistema,○ napačna izbira prostora za turizem in rekreacijo.

Iz te analize lahko razberemo, da ima Mojstrana dovolj priložnosti za razvoj turizma. Predvsem neokrnjena narava in čisto okolje dajeta naselju privlačen videz. Paziti pa je potrebno, da ne pride do nepremišljenega uvrščanja turizma in rekreacije v prostor, saj bi s tem povzročili obremenitev ali celo uničenje naravnih danosti. Pri načrtovanju turizma in rekreacije je torej zelo pomembno ohranjanje narave.

Vse dosedanje analize prostora so izhodišča, ki nam pomagajo pri urejanju obravnavanega območja ter uvrščanja turističnih in rekreacijskih dejavnosti v prostor.

3.4 Cilji urejanja s konceptom razvoja naselja Mojstrana

Naselje Mojstrana ima veliko potencialov za razvoj turizma in rekreacije. Potenciali, ki jih je treba najbolj izkoristi so:

- lega v neposredni bližini neokrnjene narave (mirno in čisto okolje, ugodna klima),
- bogata kulturna dediščina,
- dobre prometne povezave (lahka dostopnost),
- odmaknjenost naselja od glavne (regionalne) ceste,
- lega na tromeji (večjezičnost).

Pojavljajo pa se tudi nevarnosti na katere moramo biti pri prostorskem planiranju pozorni in se jim izogniti:

- prevelika obremenitev okolja zaradi preintenzivnega razvoja turizma,
- nesoglasja med varovanimi območji in ekonomskimi interesi,
- naravne nesreče,
- napačna izbira prostora za turizem in rekreacijo in s tem uničenje naravnega ekosistema.

Z urejanjem naselja poskušamo doseči:

- urejen videz naselja, kamor se bodo turisti radi vračali,
- prijazno in bolj funkcionalno okolje za prebivalce naselja,
- odpraviti problem pomanjkanja parkirnih mest (predvsem v bližini naravnih in kulturnih znamenitosti, kjer se predvideva večji obisk turistov).

S konceptom razvoja naselja Mojstrana želimo prikazati povezavo in sodelovanje med naseljem Mojstrano in turističnim centrom občine Kranjsko Goro. Turistična ponudba v Mojstrani naj bi bila dopolnilna turistični ponudbi Kranjske Gore in taka, ki jo domačini najlažje sami realizirajo. V Mojstrani bi bila turistična ponudba predvsem za ljubitelje narave in gora.

Preglednica 14: Primerjava turistične ponudbe v Kranjski Gori in Mojstrani

Kranjska Gora	Mojstrana
<ul style="list-style-type: none">• več hotelov z wellness ponudbo,• igralnice,• konferenčne in seminarske dvorane (poslovni turizem),• večnamenske športne dvorane,• smučišča,• tekaške proge,• sprehajalne poti,• kolesarske poti,• Bike Park Elan,• golf igrišče,• pohodniške poti,• tenis igrišča.	<ul style="list-style-type: none">• center za izobraževanje,• kmečki turizem,• smučišče,• tekaška proga,• pohodniške poti,• plezališče za ledno plezanje,• piknik prostor,• šotorišče,• tenis igrišče,• drsališče,• nogometno igrišče.

Kranjska Gora in Mojstrana bi bili lahko med seboj povezani s kolesarsko stezo, na kateri bi pozimi lahko naredili tekaško progo. V vaseh, ki se nahajajo vmes (Gozd Martuljek in Belca), pa bi lahko uredili počivališča z gostinsko ponudbo (glej karto Koncept – širši pogled na prostor).

3.5 Zasnova namenske rabe za naselje Mojstrana

V JV delu obravnavanega območja smo predvideli prostor za turizem in rekreacijo, saj se v tem delu že pretežno nahaja turistična in rekreacijska ponudba (smučišče, drsališče, plezališče, tenis igrišče v Mlačci). Zraven prostora za turizem in rekreacijo, to je V del naselja, bi bilo učinkovito razširiti gostinsko ponudbo in nastanitvene kapacitete. Prostor za stanovanjsko gradnjo in gradnjo apartmajev ter zasebnih sob je najbolj primeren na JZ strani naselja. V Z delu naselja smo predvideli Center za izobraževanje, kjer bi svojo postajo lahko imela tudi Gorska reševalna služba, saj je zraven predviden prostor za heliodrom. Poleg heliodroma bi travnik preuredili še v nogometno igrišče (glej karto Koncept).

KARTA: KONCEPT – ŠIRŠI POGLED NA PROSTOR

KARTA: KONCEPT

Razmestitev dejavnosti - gostinstvo in turizem

Izboljšati je potrebno kvaliteto naravnega in grajenega okolja kot eden od glavnih elementov turistične ponudbe. Podoba tipičnega planinskega kraja (arhitektura in ruralni elementi) s čistim in urejenim okoljem (zelenice, ograje, smetnjaki, vodotoki, planinske poti, gozdovi, parkirišča, gostinski objekti, ohrnjene naravne vrednote, itd.) lahko privabi tudi tiste turiste, ki uživajo v takšnem okolju in so pripravljeni tudi plačati za takšne pogoje, ki jih je v sodobnem svetu vse manj.

Gostinski objekti

Gostinskih objektov je v Mojstrani zelo malo, tako da je potrebno gostinsko ponudbo popestriti, predvsem tam, kjer se predvideva prostore za rekreacijo. Pod smučiščem bi lahko postavili brunarico, kjer bi se smučarji lahko okrepčali. Pri teniškem igrišču v Mlačci je objekt, ki je bil včasih namenjen gostinski ponudbi. To bi bilo vsekakor treba obuditi.

Gostilno Pr' Železn'k, ki nudi domačo kmečko hrano, bi lahko preuredili v kmečki turizem, kjer bi turisti lahko prespali in se seznanili s kmečkimi opravili. Uredili bi prostor za prodajo lastnih proizvodov in kmetijskih pridelkov. Trenutno kmetje niso povezani in nimajo organizirane prodaje, saj kmetje svoje pridelke prodajajo le na domu in jih ne reklamirajo. Kot dopolnilne kmetijske dejavnosti je potrebno podpirati razvoj domače obrti (predelava lesa, izdelki iz domače volne, ročno vezeni izdelki, itd), predelavo mleka in volne, nabiranje gozdnih sadežev in podobno. Poleg kmetijskih pridelkov lahko Aktiv kmečkih žena pripravi prodajo lastnih izdelkov ter prodajno razstavo kmečkih dobrot.

Prenova zapuščenega hotela in gradnja apartmajev

Aktivirati je potrebno nekdanji hotel, ki je pomembnejši turistični objekt kraja. Zagotoviti kvalitetno ponudbo (apartmaji in restavracija) in dodatne kapacitete za družinski turizem in ostale turiste. Povrniti nekdanje ponudbe znanega zdraviliškega centra. Oživiti izredno pomembne in vredne lokacije v središču vasi. Pridobiti kvalitetne prostore za različne oblike turističnih storitev (strokovna srečanja, delavnice, raziskovalni tabori itd.).

Hotel je v propadajočem stanju in popoloma neuporaben. Vsi dosedanji poskusi njegove prenove so propadli.

Rezultat prenove hotela je izboljšanje kvalitete in kvantitete turistične in gostinske ponudbe, povečanje števila turistov. Dodatni prihodki za krajevno skupnost in občino, zaposlitev lokalne delovne sile, možnost trženja lokalnih izdelkov. Pomemben prispevek k ustvarjanju podobe planinskega turističnega kraja.

Hotel bi prenovili tako, da bi ohranil domač videz primeren za alpski svet. Hotel bi bil specializiran manjši hotel z največ 30 sobami.

Dobrodošel bi bil tudi objekt z apartmajsko ponudbo, saj v Mojstrani ni poskrbljeno za nastanitvene kapacitete. Apartmaji naj bi bili na taki lokaciji, da je mogoče pred objektom urediti parkirišče in ki ni preveč oddaljen od smučišča in drugih površin za rekreacijo.

Center za izobraževanje

Na območju tovarne, kjer so včasih predelovali jeklo, ki že vrsto let ne obratuje, bi lahko zgradili izobraževalno središče. To izobraževalno središče bi bilo namenjeno za izobraževanje planinskih in gorskih vodnikov (podobno kot planinsko učno središče v Bavšici), ker je na primerni lokaciji, saj je v bližini veliko gora za izvajanje lažjih pa vse do zahtevnih vzponov. Ker sem v bližini predvidila heliodrom, bi lahko imeli svoje prostore oziroma postajo tudi gorski reševalci. Izobraževalno središče bi lahko nudilo prenočišče tudi drugim planincem in turistom, nanazadnje pa bi bilo primerno tudi za izvajanje šole v naravi ali planinske šole za otroke.

Prometna ureditev

Pri planiranju je zelo pomembna prometna ureditev, saj posamezne dejavnosti potrebujejo za kvalitetno in varno izvajanje določene objekte in ureditve, kot so: parkirišča, dostopi, dovozi, poti, ceste.

V Mojstrani se še ne srečujejo s pomanjkanjem parkirnih mest (razen v Vratih), vendar z razvojem turizma, bo vse več turistov v naselju in je treba poskrbeti tudi za večje število

parkirnih mest, še posebej na območjih, ki bodo za turiste zanimiva. Predvidila sem več parkirnih mest pri območjih za rekreacijo in območju, kjer bodo nastanitvene kapacitete.

Cesta v Vrata je preveč obremenjena, pravtako parkirišče v Vratih, zato bi predlagala javni prevoz do Vrat v času sezone. V času poletne sezone bi cesto zaprli za ves promet, do Vrat bi lahko prišli le peš, s kolesom ali avtobusom. V tem primeru cesta ne bi bila preveč obremenjena in bolj prijazna do okolja in tistih, ki se v Vrata podajo peš ali s kolesom.

V središču naselja bi bilo potrebno urediti avtobusno postajališče s streho in klopjo, namesto da je avtobusna postaja označena le s tablo in voznim redom.

Ureditev zelenih površin - površine za rekreacijo

Na robu naselja je veliko travnikov, ki se ne uporabljajo za kmetijske dejavnosti in so primerni za rekreacijo.

Smučišče

Smučišče bi lahko širili proti vzhodu, kjer je teren zahtevnejši in bi na svoj račun prišli tudi dobri smučarji. Vlečnico bi bilo potrebno prenoviti ali pa zaradi širitve smučišča zgraditi še eno. Pri smučišču urediti gostinsko ponudbo in parkirišče.

Dršališče

Pri dršališču bi bilo priporočljivo postaviti garderobo, kjer bi se drsalci lahko preobuvali in sanitarije. Ker se dršališče nahaja pri smučišču, bi bilo za gostinsko ponudbo in parkirišče poskrbljeno.

Proda Mojstrana

V parkovni ureditvi, ki se nahaja na tem območju, bi postavili nove klope, igrala za otroke, smetnjake, ter informativne table. Travnik bi bil namenjen nogometnemu igrišču, postaviti pa bi bilo potrebno garderobe, sanitarije, manjšo okrepčevalnico. Del travnika bi se uredilo za heliodrom, kjer občasno pristaja helikopter.

Mlačca Mojstrana

V Mlačci je teniško igrišče in gostinski objekt, ki ne obratuje. Poleg usposobitve gostinskega objekta, bi bilo treba urediti parkirišča, saj je dosti obiskovalcev, ki obiščejo tudi sotesko z umetnimi lednimi slapovi za plezanje.

Pod lednimi slapovi pripravljajo v božičnem času tudi predstave živih jaslic v ledu. V soteski se nahaja brunarica, kjer si je možno izposoditi alpinistično opremo za plezanje, lahko pa bi razvili tudi gostinsko ponudbo, obvezno pa bi bilo treba postaviti sanitarije, klopce za gledalce in smetnjake. V bližini plezalne stene bi lahko naredili še kakšen poligon z različnimi nalogami za premagovanje ovir in bi nastal adrenalinski park.

Na S strani Mlačce pa je travnik, ki bi bil primeren za prostor za piknike, saj nedaleč stran teče reka Bistrica. Urediti bi bilo potrebno kurišča, postaviti mize in klopce, koše za smeti, sanitarije. Travniki bi bili primereni za postavitev igral za otroke in za igre z žogo. Poleg prostora za piknike, bi lahko bil tudi prostor za manjše šotorišče.

Tekaške poti

V zimskem času so urejene tekaške proge na travniku poleg cerkve.

Podrobnejša zasnova površin za rekreacijo je razvidna na priloženi grafični podlagi z naslovom: Predlog ureditve.

KARTA: PREDLOG UREDITVE

4 ZAKLJUČEK

V nalogi smo poskušali na podlagi teoretičnih znanj analizirati naselje Mojstrana in predvideti njegovo ureditev s poudarkom na razvoju turizma. Čeprav je naselje na ugodni lokaciji, obkroženo z neokrnjeno naravo in bogato kulturno dediščino, je bilo treba za ureditev in razvoj turizma v naselju upoštevati tudi problematiko, ki ga pesti:

- slaba gostinska in turistična ponudba, slaba turistična infrastruktura,
- zimska sezona odvisna od vremenskih in snežnih razmer,
- neizkoriščena možnost trženja lege Mojstrane (vhod v TNP, alpske doline, slap Peričnik),
- premalo podpore s strani občine, da se razvijejo manjša naselja,
- nepovezanost naselja z drugimi kraji v občini,
- odseljevanje mladih, izobraženih ljudi...

Kot izhodišče za urejanje naselja je bilo treba narediti različne analize prostora. Iz teh analiz je razvidno, da ima naselje Mojstrana velik potencial za razvoj turizma, ki pa ostaja neizkoriščen.

Na tej podlagi smo najprej opredelili problematiko urejanja naselja nato pa podali tudi predlog njegove ureditve s poudarkom na razvoju turistične ponudbe, ki je prikazan na karti Predlog ureditve naselja.

Z uresničitvijo podanega predloga ureditve naselja, bi vas zaživela, saj bi se z urejenim okoljem in bogato gostinsko ponudbo povečal obisk turistov in zaslužek domačinov. Predlog ureditve temelji na ohranjanju naravne in kulturne dediščine ter upošteva varovana območja (Natura 2000, TNP). Poleg tega smo upoštevali tudi vizualno ambientalne kakovosti prostora in predlog ureditve načrtovali tako, da bo Mojstrana tudi v bodoče ohranila svojo identiteto in prepoznavnost v ožjem in širšem prostoru.

Za uresničitev predloga naselja pa je treba izvesti tudi z zakonom o prostorskem načrtovanju (ZPN, 2007) predpisane postopke, ki omogočajo sprejetje načrta urejanja kot zavezujočega prostorskega akta. Občina mora med drugim predlog ureditve naselja tudi javno razgrniti ter

upoštevati mnenja in predloge občanov. Prejet načrt ureditve lahko občina nato sama uresniči, tako da zemljišča predvidena za ureditev odkupi ali pa lastniki zemljišč sami realizirajo predlog. Za uresničitev teh načrtov pa je treba zbrati in pripraviti podatke ter kartografske podlage, pri čemer ima pomembno vlogo geodetska stroka.

VIRI

Ažman, Momirski, L. in Fikfak, A. 1999. Oblike prostorskega načrtovanja: od mestnega načrta do urejanja naselij. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo.

Blaznik, P. 1955. Freisinška župnija Dovje. Zgodovinski časopis: 7,9 str.

Chamonix

<http://www.chamonix.net> (september 2007)

Drozg, V. 1989. Morfologija vaških naselij. Inštitut za geografijo univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani.

Hamberger, S., Baumeister, O., Erlacher, R. 1998. Schone neue Alpen.

Jeršič, M. 1990. Turistična geografija. Ljubljana, DZS.

Jeršič, M. 1999. Prostorsko planiranje rekreacije na prostem.

Jeršič, M. Slovenske Alpe – kulturna pokrajina – naravni park – športna arena?
<http://www.ff.uni-lj.si> (september 2007)

Kitzbuehel

<http://www.kitzbuehel.com> (september 2007)

Kranjska Gora

<http://www.kranjska-gora.si> (februar 2008)

Mojstrana

<http://www.mojstrana.com> (julij 2007)

Pogačnik, A. 1992. Urejanje prostora in varstvo okolja. Univerzitetni učbenik. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Pogačnik, A. 1999. Urbanistično planiranje. Univerzitetni učbenik. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Prosen, A. 1993. Sonaravno urejanje podeželskega prostora. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Razvojni program za Dovje in Mojstrano, 1997. Razvojna strategija. CRPOV KS Dovje Mojstrana.

Statistični podatki

<http://www.stat.si/popis2002>

Strategija razvoja turizma turistične destinacije Kranjska Gora, 2005. LTO Kranjska Gora

Strategija Slovenskega turizma 2002 - 2006, 2002. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije.

Šolar, L. 2000. Rekreacija in turizem v razvoju podeželja. Diplomaska naloga. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Triglavski narodni park

<http://www.tnp.si>

Podnebje – Alpe – Sprememba, Turizem in prostorsko načrtovanje pod vremenskim stresom. 23/2006.CIPRA (zbornik): 98 - 102 str.

Umirjanje prometa v dolini Vrata. 2006. Kranjska Gora, CIPRA Slovenija (društvo za varstvo Alp): 47 str.

Val – Gardena

<http://www.val-gardena.com> (september 2007)

www.revijasport.com/zimski_sporti (avgust 2007)

www.top.si (avgust 2007)

Zakon o prostorskem načrtovanju. 2007.

Zupančič, M. 2007. Razvoj turistične infrastrukture ob reki Soči. Diplomaska naloga. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.